Kişinin özgürlük, güvenlik hakkı ve hareket serbestisi sığınmacılar için de geçerlidir

Gözaltı işlemi kanuna göre yapılmalı ve yetkilendirilmelidir

Süresiz gözaltı keyfidir ve gözaltı işleminin azami sınırları kanunda belirtilmelidir

Gözaltı veya gözaltı süresini uzatma kararı usule ilişkin asgari teminatlara tabi olmalıdır

Belirli sığınmacıların özel durumları ve ihtiyaçları dikkate alınmalıdır

Gözaltı koşulları insancıl ve onurlu olmalıdır

Gözaltı bağımsız izleme ve teftişe tabi olmalıdır

Gözaltı Kılavuz İlkeleri

Sığınmacıların Gözaltına Alınmasına ve Gözaltı Alternatiflerine İlişkin Geçerli Kriterler ve Standartlar Hakkında Kılavuz İlkeler

UNHCR
The UN Refugee Agency

Gözaltı uygulaması ayrımcı olmamalıdır

Gözaltı keyfi olmamalı ve gözaltı kararı kişilerin özel durumları dikkate alınarak verilmelidir

Sığınma isteme hakkına saygı gösterilmelidir

UNHCR
United Nations High Commissioner for Refugees
Haut Commissariat des Nations Unies pour les réfugiés

BMMYK, Mültecilerin Statüsüne ilişkin 1951 tarihli Sözleşmenin 35. Maddesi ile 1967 tarihli ilgili Protokolün II. Maddesi ile bağlantılı olarak *Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği Tüzüğü'nde* yer verilen yetkisi uyarınca *Sığınmacıların Gözaltına Alınmasına ve Gözaltı Alternatiflerine ilişkin Geçerli Kriterler ve Standartlar Hakkında Kılavuz İlkeleri* düzenlemiştir. Söz konusu Kılavuz İlkeler, Şubat 1999 tarihli BMMYK'nın *Sığınmacıların Gözaltına Alınmasına İlişkin Geçerli Kriterler Hakkında Kılavuz İlkelerini* hükümsüz kılar.

Bu Kılavuz İlkelerin amacı hükümetlere, milletvekillerine, avukatlara, karar alıcılara, yargı mensuplarına, sivil toplum örgütleri, ulusal insan hakları kuruluşları ve BMMYK personeli dahil olmak üzere gözaltı ve sığınma konularında çalışan diğer ulusal ve uluslararası kurumlara kılavuzluk etmektir.

Kılavuz ilkelere şu adresten ulaşılabilir:
http://www.unhcr.org/refworld/docid/503489533b8.html

© BMMYK 2012
Plan ve Tasarım: BakOS TASARIM

İçindekiler

Giriş ……..…….6

Kapsam ……..…….7

Terimce ……..…….8

Kılavuz İlkeler……..…….10

Kılavuz İlke 1: Sığınma talep etme hakkına saygı gösterilmelidir……..…….11

Kılavuz İlke 2: Kişinin özgürlük ve güvenlik hakları ile hareket serbestisi sığınmacılar için geçerlidir ……..…….11

Kılavuz İlke 3: Gözaltı işlemi kanuna göre yapılmalı ve yetkilendirilmelidir ……..…….12

Kılavuz İlke 4: Gözaltı keyfi olmamalı ve gözaltı kararı kişilerin özel durumları dikkate alınarak aşağıdakilere göre verilmelidir ……..…….13

Kılavuz İlke 4.1: Gözaltı istisnai bir önlemdir ve sadece yasal bir amaç ile gerekçelendirildiğinde başvurulabilir……..…….14

4.1.1 Kamu düzenini korumak amacıyla ……..…….14

4.1.2 Halk sağlığını korumak amacıyla ……..…….16

4.1.3 Ulusal güvenliği korumak amacıyla ……..…….16

4.1.4 Gözaltı için haklı gerekçe oluşturmayan amaçlar ……..…….16

Kılavuz İlke 4.2: Gözaltı, ancak meşru bir amacı olduğunda ve her bir bireysel vakada hem gerekli hem de orantılı olduğunun belirlenmesi üzerine uygulanabilir ……..…….18

Kılavuz İlke 4.3: Gözaltı alternatiflerinin değerlendirilmesi gerekir. ……..…….18

Kılavuz İlke 5: Gözaltı uygulaması ayrımcı olmamalı ……..…….21

Kılavuz İlke 6: Süresiz gözaltı keyfidir ve gözaltı işleminin azami sınırları kanunda belirtilmelidir ……..…….22

Kılavuz İlke 7: Gözaltı veya gözaltı süresini uzatma kararı usule ilişkin asgari teminatlara tabi olmalıdır 22

Kılavuz İlke 8: Gözaltı koşulları insancıl ve onurlu olmalıdır 24

Kılavuz İlke 9: Belirli sığınmacıların özel durumları ve ihtiyaçları dikkate alınmalıdır 28

Kılavuz İlke 9.1 Travma veya işkence mağdurları 28

Kılavuz İlke 9.2 Çocuklar 28

Kılavuz İlke 9.3 Kadınlar 31

Kılavuz İlke 9.4 İnsan ticareti mağdurları veya potansiyel mağdurları 32

Kılavuz İlke 9.5 Engelli sığınmacılar 32

Kılavuz İlke 9.6 Yaşlı sığınmacılar 32

Kılavuz İlke 9.7 Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans ve İnterseks sığınmacılar 33

Kılavuz İlke 10: Gözaltı bağımsız izleme ve teftişe tabi olmalıdır 33

Ek A: Gözaltı Alternatifleri 34

Son Notlar 39

Faydalı Bağlantılar 51

Giriş

1. Uluslararası keyfi gözaltı yasağına yansıyan ve hareket serbestisi ile desteklenen kişinin özgürlük ve güvenlik hakkı temel insan haklarıdır. Düzensiz göçün neden olduğu sığınma sistemindeki zorluklar ile Devletlerin kendi vatandaşı olmayan kişilerin ülkeye girişlerini ve ülkede kalışlarını kontrol etme hakkının bilincinde olarak ve mülteci ve insan hakları standartlarına[1] tabi olmak üzere bu Kılavuz İlkeler, sığınmacıların gözaltına alınması ile ilgili uluslararası hukukun mevcut durumunu yansıtmaktadır ve aşağıdaki hususlarda yol gösterir:

   (a) Hükümetlere, gözaltı unsurunu da kapsayan sığınma ve göç politikalarının ayrıntılandırılması ve uygulanmasında ve

   (b) Hakimler dahil olmak üzere karar alıcılara bireysel vakalarda gözaltının gerekliliği ile ilgili değerlendirme yapmakta.

2. İlgili zorluklar dikkate alınarak ve uluslararası mülteci ve insan haklarıyla uyumlu olmak üzere, sığınmacıların gözaltına alınmasından kaçınılmalı ve bu yola son çare olarak başvurulmalıdır. Sığınma talebinde bulunmak yasadışı bir eylem olmadığından, bu hakkı kullanan kişilere uygulanan özgürlük kısıtlamalarının kanunda öngörülmesi, çerçevesinin belirlenmesi ve hızlı bir incelemeye tabi tutulması gerekir. Gözaltı, ancak meşru bir amacı olduğunda ve her bir bireysel vakada hem gerekli hem de orantılı olduğunun belirlenmesi üzerine uygulanabilir. Sığınma talep etme hakkına riayet, güvenli, onurlu ve insan haklarına uygun muamele dahil olmak üzere açık ve insancıl kabul düzenlemelerinin oluşturulmasını gerektirir.[2]

3. Devletlerin kaygılarını ve ilgili bireyin özel koşullarını dikkate alarak düzensiz göç sorununun –gözaltı dışında bir yöntemle- ele alınmasına yönelik olarak hükümetlerin benimseyebileceği çeşitli yöntemler vardır.[3] Esasında, gözaltının düzensiz göç üzerinde caydırıcı etkisi olduğunu gösteren herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. [4] Böyle bir etkisi olup olmadığına bakılmaksızın, gözaltı politikaları genellikle, gözaltının gerekliliği bireysel olarak değerlendirilmediğinden uluslararası insan hakları hukuku kapsamında yasadışıdır. İnsan hakları standartlarına uyum sağlanmanın yanı sıra, hükümetler, gözaltı programlarının alternatifleri ile ilgili son araştırmalar ışığında kendi gözaltı politikalarını gözden geçirmeye teşvik edilmektedir (ki bazıları bu

Kılavuz İlkelerde yer almaktadır). BMMYK, gözaltı programlarına alternatif geliştirme konusunda hükümetlere destek olmaya hazırdır.

Kapsam

4. Bu Kılavuz İlkeler, sığınmacıların ve uluslararası koruma talebinde bulunan diğer kişilerin gözaltına alınması –göçle ilgili konular esasında- hususunda uluslararası hukukun durumunu yansıtmaktadır. Bu kurallar, göç ile ilgili nedenlerle istisnai olarak gözaltına alınmaları halinde sığınmacılar ve uluslararası koruma ihtiyacı olan kişiler için aynı şekilde uygulanır. Söz konusu kurallar ayrıca, sığınma talebinde bulunmayan vatansız kişilerin [5], uluslararası koruma ihtiyacı olmayanların[6] veya diğer göçmenlerin durumunu spesifik olarak ele almasa da, sığınma talebinde bulunan vatansız kişiler için de geçerlidir; fakat bu dokümanda yer verilen standartların çoğu söz konusu kişilere mutadis mutandis (kıyas yolu ile) ilkesi esasında uygulanır. Bu durum özellikle keyfi gözaltı riskiyle karşı karşıya olan mülteci olmayan vatansız kişiler için göç bağlamında geçerlidir. Kılavuz İlkeler, ceza gerektiren suçlar nedeniyle hapis cezası alan sığınmacıları veya mültecileri kapsamaz.

Terimce

Gözaltı

5. Bu Kılavuzun amaçları bakımından, "**gözaltı**", özgürlükten mahrumiyet veya sığınmacının istediği zaman çıkmasına izin verilmeyen kapalı bir alanda (hapishane veya bu amaçla inşa edilmiş gözaltı, kapalı kabul veya tutma merkezleri veya tesisleri) kısıtlı tutma anlamına gelmektedir.

6. Gözaltı için kullanılan yer kamu mercileri veya özel yükleniciler tarafından idare edilebilir; kısıtlama yetkisi idari veya adli prosedürle verilebilir veya kişi "yasal" yetki ile veya bu yetki olmaksızın kısıtlanmış olabilir. Gözaltı veya tam kısıtlama, özgürlük mahrumiyetinin en uç noktasıdır (bakınız Şekil 1). Göç bağlamında hareket serbestisine getirilen diğer kısıtlamalar da aynı şekilde uluslararası standartlara tabidir.[7] Özgürlük mahrumiyeti (gözaltı) ve hareketle ilgili daha küçük kısıtlamalar arasındaki fark "mahiyet veya miktar değil, derece veya yoğunluktan" birisidir.[8] Söz konusu Kılavuz İlkeler gözaltına (veya tam kapatmaya) daha fazla odaklansa da, kısmen tam kapatmaya varmayan önlemleri de ele alır.

7. Gözaltı işlemi bir dizi mekanda gerçekleştirilebilir; ki kara ve deniz hudutlarında, havaalanlarındaki uluslararası alanlarda[9], adada[10], botta[11] ve kapalı mülteci kampları ile kişinin kendi evi (ev hapsi) ve hatta ülke dışındaki gözaltı bu kapsamda yer alır.[12] Belirli bir gözaltı yerine verilen isme bakılmaksızın, önemli olan sorular bir sığınmacının özgürlüğünden de facto (fiili olarak) yoksun bırakılıp bırakılmadığı ve mahrumiyetin uluslararası hukuka göre yasal olup olmadığıdır.

Şekil 1[13]

Gözaltı Alternatifleri

8. **"Gözaltı alternatifleri"** bir hukuk terimi olmasa da, bu Kılavuz İlkelerde sığınmacıların hareket serbestileri üzerindeki bir takım koşul ve kısıtlamalara tabi olarak toplum içinde yaşamını sürdürmesine müsaade eden mevzuat, politika veya uygulamalara kısa yoldan atıfta bulunmak amacıyla kullanılmaktadır. Bazı gözaltı alternatifleri ayrıca özgürlük ve hareket serbestisinden çeşitli mahrumiyetler içerir (ve bunları bazıları gözaltı türleri olarak sınıflandırılabilir) ve bunlar ayrıca insan hakları standartlarına tabidir (bkz. Şekil 2).

Sığınmacı

9. Bu Kılavuz İlkelerde geçen "**Sığınmacı**", Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1951 tarihli Sözleşme ("1951 tarihli Sözleşme) [14] ve 1967 tarihli Protokoldeki "mülteci" tanımı veya başka bir bölgesel mülteci belgesi[15] kapsamında mülteci statüsüne başvuran kişiler ile tamamlayıcı, ikincil veya geçici koruma türünü talep eden kişi anlamına gelmektedir.[16] Kılavuz İlkeler, talepleri statü belirleme prosedürleri ile kabul edilebilirlik, ön tarama veya diğer benzer prosedürler altında değerlendirilenleri kapsar. Söz konusu kurallar ayrıca, uluslararası koruma taleplerinin adli incelemeye tabi tutulmasını isteme haklarını kullananlar için de geçerlidir.

Vatansız Kişi

10. "**Vatansız kişi**" terimi uluslararası hukuk kapsamında "*ulusal hukuk işleyişinde Devlet tarafından vatandaş olarak kabul edilmeyen*" kişi olarak tanımlanmaktadır. [17] **Sığınmacı vatansız kişi**, 1951 Sözleşmesi [18] kapsamında mülteci statüsü veya başka bir uluslararası koruma almak isteyen vatansız kişi anlamına gelmektedir.

KILAVUZ İLKE 1	Sığınma talep etme hakkına saygı duyulmalıdır		
KILAVUZ İLKE 2	Kişinin özgürlük ve güvenlik hakları ile hareket serbestisi sığınmacılar için geçerlidir		
KILAVUZ İLKE 3	Gözaltı işlemi kanuna göre yapılmalı ve yetkilendirilmelidir		
KILAVUZ İLKE 4	Gözaltı keyfi olmamalı ve gözaltı kararı kişilerin özel durumları dikkate alınarak aşağıdakilere göre verilmelidir :		
	KILAVUZ İLKE 4.1 Gözaltı istisnai bir önlemdir ve sadece yasal bir amaç ile gerekçelendirildiğinde başvurulabilir	**KILAVUZ İLKE 4.2** Gözaltı, ancak meşru bir amacı olduğunda ve her bir bireysel vakada hem gerekli hem de orantılı olduğunun belirlenmesi üzerine uygulanabilir	**KILAVUZ İLKE 4.3** Gözaltı alternatiflerinin değerlendirilmesi gerekir
KILAVUZ İLKE 5	Gözaltı uygulaması ayrımcı olmamalıdır		
KILAVUZ İLKE 6	Süresiz gözaltı keyfidir ve gözaltı işleminin azami sınırları kanunda belirtilmelidir		
KILAVUZ İLKE 7	Gözaltı veya gözaltı süresini uzatma kararı usule ilişkin asgari teminatlara tabi olmalıdır		
KILAVUZ İLKE 8	Gözaltı koşulları insancıl ve onurlu olmalıdır		
KILAVUZ İLKE 9	Belirli sığınmacıların özel durumları ve ihtiyaçları dikkate alınmalıdır		
KILAVUZ İLKE 10	Gözaltı bağımsız izleme ve teftişe tabi olmalıdır		

Kılavuz İlke 1: Sığınma talep etme hakkına saygı gösterilmelidir

11. Her bireyin diğer ülkelerden zulme, insan haklarının ciddi ihlaline ve diğer ciddi zararlara karşı sığınma talep etme ve bundan faydalanma hakkı vardır. Bu nedenle, sığınma talebinde bulunmak yasadışı bir eylem değildir.[19] Bunun yanı sıra 1951 tarihli Sözleşme, sığınmacıların kendilerini ilgili mercilere vakit kaybetmeden tanıtması ve yasadışı giriş veya kalışlarına dair geçerli bir sebep göstermeleri şartıyla, bu kişilerin ülkeye yasadışı girişi veya ülkede yasadışı kalışları nedeniyle cezalandırılmamasını öngörmektedir.[20] Sığınmacılar, sığınma talep etme hakkından faydalanırken genellikle ön izin alınmaksızın bir toprağa girmeye veya gitmeye zorlanır. Bu nedenle sığınmacıların durumu sıradan bir göçmenden farklı olabilir; zira yasal giriş işlemlerini yerine getirecek durumda olmayabilirler. Örneğin, zulüm korkusu ve/veya acil olarak ayrılmak durumunda kaldıklarından uçuştan önce halledilmesi gereken formaliteleri yerine getiremeyebilirler. Düzensiz giriş veya kalış nedeniyle hareket serbestisinde kısıtlamaya gitme kararı alınırken bu faktörlerin ve sığınmacıların genellikle travmatik olaylar yaşadıkları dikkate alınması gerekir.

Kılavuz İlke 2: Kişinin özgürlük ve güvenlik hakları ile hareket serbestisi sığınmacılar için geçerlidir

12. Kişinin temel hakları olan özgürlük ve güvenlik hakları[21] ile hareket serbestisi[22] tüm ana uluslararası ve yerel insan hakları belgelerinde ifade edilmektedir ve hukukun üstünlüğü üzerine kurulan yasal sistemlerinin ayrılmaz bir parçasıdır. Yüksek Komiserin Programı İcra Komitesi (ExCom) sığınmacıların gözaltına alınmasını birçok vesileyle almıştır.[23] Sözkonusu haklar prensipte, göçmen, mülteci, sığınmacı veya başka bir konumda olup olmamalarına bakılmaksızın tüm insanlar için geçerlidir.[24]

13. 1951 Sözleşmesi'nin 31. Maddesi açıkça, mültecilerin (ve sığınmacıların) kendilerini ilgili mercilere vakit kaybetmeden tanıtması ve yasadışı giriş veya kalışlarına dair geçerli bir sebep göstermeleri şartıyla, bu kişilerin ülkeye yasadışı girişi veya ülkede yasadışı kalışları nedeniyle cezalandırılmamasını öngörmektedir. Ayrıca, söz konusu mültecilere (ve sığınmacılara) gerekli olması haricinde hareket kısıtlaması uygulanmaması gerektiğini ve söz konusu kısıtlamalar sadece statüleri düzenlenene veya başka bir ülkeye kabul alana kadar uygulanmasını öngörmektedir.[25] 1951 Sözleşmesi'nin 26. Maddesinde mültecilerin hareket serbestisi ve ikamet yeri tercihi düzenlenmektedir. [26] Sığınmacıların bu düzenlemeden yararlanmak adına topraklarda yasal şekilde bulundukları kabul edilir.[27]

14. Bu haklar –sığınma talep etme hakkı, düzensiz giriş veya kalış için cezalandırılmama, ve kişinin özgürlük ve güvenlik hakları ile hareket serbestisi - birlikte değerlendirildiğinde, sığınmacılarının gözaltına alınmasının özgürlükleri her zaman korunmak üzere başvurulacak son önlem olduğu anlamına gelmektedir.

Kılavuz İlke 3: Gözaltı işlemi kanuna göre yapılmalı ve yetkilendirilmeli

15. Gözaltı veya özgürlükten mahrumiyet işlemi ulusal kanunlara uygun olmalı ve kanunla yetkilendirilmelidir. [28] Ulusal hukuka uygun olmayan özgürlükten mahrumiyet hem ulusal hem de uluslararası hukuk nezdinde yasadışıdır. Aynı zamanda, gözaltının yasal olup olmadığı değerlendirilirken ilk olarak ulusal mevzuata bakılsa da, bu "*özgürlükten mahrumiyete haklı gerekçelerle başvurulup başvurulmadığı değerlendirilirken her zaman belirleyici unsur değildir*".[29] Özellikle de dikkate alınması gereken spesifik etken, kişilerin keyfi şekilde özgürlüklerinden mahrum bırakılmasını engellemenin altında yatan amaçtır.[30]

16. Gözaltı kanunları, yasal kesinlik ilkesine uygun olmalıdır. Bu koşul, diğerlerinin yanı sıra, kanunun ve bunun yasal sonuçlarının öngörülebilir ve tahmin edilebilir olmasıdır.[31] Gözaltı işlemine müsaade eden kanun örneğin geriye dönük olarak uygulanmamalıdır. [32] Ulusal mevzuatta gözaltının gerekçelerinin açık şekilde belirtilmesi yasal kesinlik koşulunu karşılamalıdır.[33]

17. Gözaltının azami süresinin olmaması veya buna itiraz edecek etkili bir yasal çözüm yoluna erişimin olmaması gibi keyfi gözaltı işlemine karşı kanunda yeterli teminatların olmaması akla, her gözaltı işleminin yasal geçerliliği sorusunu getirir.[34]

Kılavuz İlke 4: Gözaltı keyfi olmamalıdır ve gözaltı kararı kişilerin özel durumları dikkate alınarak verilmelidir

18. Göçmenlik bağlamında gözaltı, uluslararası hukukta yasaklanmamıştır ve kişinin özgürlük hakkı mutlak hak değildir.[35] Ancak, yasadışı (bkz. Kılavuz İlke 3) veya keyfi gözaltına karşı uluslararası hukukta önemli koruyucu hükümler vardır. "Keyfilik" sadece yasadışılığı değil, uygunsuzluğu, adaletsizliği ve öngörülemezliği de kapsayacak şekilde geniş kapsamda yorumlanmalıdır.[36] Keyfiliğin önlenmesi için, gözaltı işleminin bireysel vakada gerekli olması, tüm koşullar altında makul olması ve yasal bir amaçla orantılı olması gerekir (Bkz. Kılavuz İlke 4.1 ve 4.2).[37] Bunun yanı sıra, daha az zorlayıcı ve elverişsiz araçların değerlendirilmemesi de gözaltı işlemini keyfi kılan bir etkendir (Kılavuz İlke 4.3).

19. Bir temel hak olarak, gözaltı uygulama kararı yasal bir amaca uygun şekilde gözaltının gerekliliğinin ayrıntılandırılması ve bireysel olarak değerlendirilmesine dayandırılmalıdır. Uygun tarama veya değerlendirme araçları bu bağlamda karar alıcılara yön gösterebilir ve belirli bir kategorideki sığınmacıların özel koşullarını ve ihtiyaçlarını dikkate almalıdır (Bkz. Kılavuz İlke 9). Söz konusu kararlara yön verecek faktörler, sığınma süreci aşamasını, gidilmek istenen nihai varış noktasını, aile ve/veya toplum bağlarını, daha önceki uygunluk davranışlarını ve karakterini, kaçma riskini veya uyumlu hareket etme istekliliğinin ve anlayışının dile getirilmesini kapsar.

20. Gözaltının alternatiflerine ilişkin olarak (Bkz. Kılavuz İlke 4.3 ve Ek A), topluluğa yerleştirme düzeyinin ve uygunluğunun kişinin koşullarının topluluğa yönelik riskleri ile dengelenmesini gerektirir. Bir kişinin veya onun ailesinin uygun bir topluluk ile eşleştirilmesi de gerekli destek hizmetleri dahil olmak üzere değerlendirmenin bir parçası olmalıdır. Bireysel vakada gözaltının gerekliliği incelenmediğinden, zorunlu veya otomatik gözaltı keyfidir.[38]

Kılavuz İlke 4.1: Gözaltı istisnai bir önlemdir ve sadece yasal bir amaç ile gerekçelendirildiğinde başvurulabilir

21. Gözaltı işlemine ancak yasal bir amaç için istisnai olarak başvurulmalıdır. Böyle bir amaç olmaksızın, giriş yasadışı olsa dahi gözaltı keyfi sayılır.[39] Gözaltının amaçları ilgili mevzuat ve/veya düzenlemelerde açıkça tanımlanmalıdır. (Kılavuz İlke 3).[40] Sığınmacıların gözaltına alınması bağlamında, bireysel bir vakada gözaltının gerekli olduğu üç amaç vardır ve bunlar genellikle uluslararası hukuka uygundur: **kamu düzeni, halk sağlığı veya ulusal güvenlik.**

4.1.1 Kamu düzenini korumak amacıyla

Kaçmayı önlemek için ve/veya işbirliği yapmamanın muhtemel olduğu durumlarda

22. Sığınmacının kaçma veya yetkililerle işbirliği içinde hareket etmeme ihtimalinin olduğuna dair güçlü gerekçeler varsa, bireysel durumda gözaltı işlemi gerekli olabilir.[41] Söz konusu gözaltı işlemin gerekliliğini genel değerlendirmede dengelemeye yönelik etkenler örneğin, daha önce işbirliği yapmış veya yapmamış olmasını, geçmişte serbest bırakma veya kefaletle serbest bırakma koşullarına uygun hareket etme veya etmeme, sığınma ülkesinde aile veya topluluk bağları veya diğer destek ağları, iddiaya ilişkin temel unsurlar hakkında bilgi verme konusunda istekli davranma veya bunu reddetme veya iddianın mesnetsiz veya kötü bulunmasını kapsar.[42] İyi niyetli sığınmacıların bu şekilde yanlışlıkla gözaltına alınmasını önlemek için uygun tarama ve değerlendirme yöntemleri uygulanmalıdır.[43]

Mesnetsiz veya açıkça kötü iddialar için uygulanacak hızlandırılmış prosedürlerle ilgili

23. Mesnetsiz veya açıkça kötü iddialar için uygulanacak hızlandırılmış prosedürlerle ilişkili gözaltı, orantılılık değerlendirmesiyle gerektiğinde kanunda düzenlenmeli ve söz konusu çeşitli menfaatleri tartmalıdır.[44] Hızlandırılmış prosedürlerle ilişkili gözaltı sadece "mesnetsiz" veya "açıkça kötü"[45] olduğu belirlenen vakalarda uygulanmalıdır, ve gözaltına alınanların işbu Kılavuz İlkelerde çerçevesi belirlenen korumalardan faydalanma hakkı vardır.

İlk kimlik ve/veya güvenlik doğrulaması

24. Kimliğin belirlenmemiş veya ihtilaflı olduğu durumlarda veya güvenlik risklerini işaret eden unsurların olması durumunda, ilk kimlik ve güvenlik kontrollerinin yapılması amacıyla asgari sürede gözaltına izin verilebilir.[46] Aynı zamanda gözaltı, katı süre sınırları kanunda belirlenen süre boyunca kimlik belirleme işlemi ve güvenlik kontrolleri tamamlanana kadar sürdürülür (bkz. aşağıdaki bilgiler).

25. Sığınmacıların genellikle, kimlik belgelerinin alınarak seyahat edilmesi dahil olmak üzere yasadışı giriş veya düzensiz hareketler[47] için geçerli nedenleri olduğuna dikkat ediniz. Göç hükümlerinin, sığınmacıların makul şekilde üretmesi beklenen kalite ve miktarda kimlik belgelerine ilişkin gerçek dışı taleplerde bulunmamasının sağlanması önem arz eder. Belgelendirmenin olmaması durumunda, kimlik başka bilgiler aracılığıyla da belirlenebilir. Belge üretememe otomatik olarak işbirliği içinde hareket etmek istememe veya olumsuz güvenlik değerlendirmesi olarak görülmemelidir. Menşe ülkelerinde temin edemedikleri için belgesiz olarak gelen sığınmacılar sadece bu sebeple gözaltına alınmamalıdır. Bunun yerine yapılması gereken şey, sığınmacının belgelerin olmaması veya imha olmasına veya sahte belge bulundurmaya ilişkin inanılır bir açıklamasının olup olmadığının ve yetkilileri yanıltma amacı olup olmadığının veya kimlik belirleme sürecinde işbirliği yapmak isteyip istemediğinin değerlendirilmesidir.

26. Kimlik belirleme amaçlı gözaltı için katı süre sınırları getirilmelidir; zira bu durum, belirsiz süreli veya uzun süreli gözaltının temel sebeplerinden biridir.

27. Uyruk kişinin kimlik unsurlarından biri olsa da, bu karmaşık bir değerlendirme sürecidir ve vatansız sığınmacılarla ilişki olduğu durumlarda, uygun bir prosedürde üstlenilmelidir.[48]

İlk mülakatta, gözaltı yokluğunda elde edilemeyen uluslararası koruma başvurusu yapılırken esas alınan unsurları kaydetmek amacıyla

28. Bir sığınmacı, ilk mülakatta uluslararası korumaya ilişkin iddialarının kaydedilmesi amacıyla sınırlı bir süre ile gözaltında tutulabilir.[49] Ancak, söz konusu gözaltı, ancak bu bilgiler gözaltı uygulanmaksızın elde edilemiyorsa haklıdır. Sığınmacıdan, sığınma talebinde bulunmasının gerekçelerinin öğrenilmesi bu kapsamda yer alır; fakat iddianın tüm unsurlarını öğrenecek kadar uzatılmaz.

Genel ilkenin –sığınmacının gözaltına alınması başvurulacak son önlemdir- istisnası, statünün tam olarak belirlenmesi için veya belirsiz süre için gözaltının kullanılamayacağıdır.

4.1.2 Halk sağlığını korumak amacıyla

29. Bireysel vakada gerekçe sunulması koşuluyla, veya alternatif olarak spesifik bulaşıcı veya salgın hastalıkların söz konusu olması durumunda, bireysel sığınmacılarda sağlık kontrollerinin yapılması, kısıtlama süresi için yasal dayanak oluşturabilir. Göç bağlamında, söz konusu sağlık kontrolleri ülkeye giriş yapıldığında veya giriş yapıldıktan sonra mümkün olan en kısa sürede yapılabilir. Bu gerekçe ile kısıtlama veya hareket serbestisi sınırlamalarının süresinin uzatılması, sadece tedavi amacı ile ve gerekli niteliklere sahip sağlık personelinin gerekçe bildirmesi ile mümkündür ve böyle bir durumda, süre sadece tedavi tamamlanana kadar sürebilir. Söz konusu kısıtlamanın poliklinik, hastane veya havaalanı/sınırlardaki bu amaç için tahsis edilmiş sağlık merkezleri gibi uygun tesislerde uygulanması gerekir. Adli denetime tabi olmak üzere, sadece gerekli niteliklere sahip sağlık personeli, ilk başta yapılan sağlık kontrolünün ötesindeki sağlık gerekçeleri ile sınırlamanın uzatılması talimatını verebilir.

4.1.3 Ulusal güvenliği korumak amacıyla

30. Devletlerin, ulusal güvenlik için tehdit unsuru oluşturan kişileri gözaltına alması gerekebilir.[50] Neyin ulusal güvenliği tehdit unsuru oluşturduğunu belirlemek devletin yetki alanında olsa da, alınan önlemlerin (gözaltı gibi) işbu Kılavuz İlkelerde belirtilen standartlara uygun olması gerekir; özellikle de, gözaltının tehditle orantılı olması, ayrımcı olmaması ve adli denetime tabi olması gibi standartlarla.[51]

4.1.4 Gözaltı için haklı gerekçe oluşturmayan amaçlar

31. Yasal bir amaç için gerçekleştirilmeyen gözaltı işlemleri keyfidir.[52] Bazı örneklere aşağıda yer verilmektedir.

Yasadışı girişe karşı ceza olarak ve/veya sığınma talebinden caydırmak için uygulanan gözaltı

32. Kılavuz İlke 1 ve 2'de ifade edildiği gibi, sadece kişinin sığınma talebinde bulunması gerekçesiyle uygulanan gözaltı uluslararası hukuk kapsamında yasal

değildir.[53] Sığınmacının yasadışı girişi veya kalışı Devlete otomatik olarak kişiyi gözaltına alma veya hareket serbestisine kısıtlama getirme yetkisi vermez. Gelecek sığınmacıları caydırmak veya hak talebinde bulunmaya başlayanları bu kişileri izlemekten vazgeçirmek amacıyla uygulanan gözaltı, uluslararası normlarla bağdaşmaz. Bunun yanı sıra gözaltı, ülkeye yasadışı yollarla giriş yapmak veya ülkede yasadışı şekilde kalmak gerekçesiyle cezai –örneğin, ceza gerektiren- bir önlem veya bir disiplin yaptırımı olarak uygulanamaz.[54] 1951 tarihli Sözleşme'nin 31. Maddesi kapsamında bir ceza teşkil etmesinin yanı sıra, uluslararası insan hakları hukukunu ihlal ederek toplu ceza anlamına gelebilir.[55]

Sığınmacıların sınır dışı gerekçesiyle gözaltına alınması

33. Genel bir kural olarak, sığınmacıları sığınma işlemleri devam ederken **sınır dışı gerekçesiyle** gözaltına alınması yasal değildir; zira taleplerine ilişkin nihai karar verilene kadar sınır dışı edilemezler. Sınır dışı maksadıyla gözaltı işlemi ancak taleplerine ilişkin nihai karar verilip bu talepleri reddedildikten sonra gerçekleştirilebilir. [56] Ancak, belirli bir sığınmacının, muhtemelen ülkeden çıkarılmasıyla sonuçlanacak olan bir sınır dışı kararını ertelemek veya engellemek amacıyla itirazda bulunduğu veya sığınma hakkı talep ettiğine işaret eden gerekçeler olması durumunda, yetkililer talebin değerlendirilmesi esnasında kaçmasını önlemek amacıyla –bireysel vakada gerekli ve orantılı olduğu belirlenirse- gözaltını değerlendirebilir.

Kılavuz İlke 4.2: Gözaltı, ancak meşru bir amacı olduğunda ve her bir bireysel vakada hem gerekli hem de orantılı olduğunun belirlenmesi üzerine uygulanabilir

34. Gözaltı işleminin gerekliliği, makul ve orantılı olup olmadığı her bir vaka esasında, hem başlangıçta hem de zaman içinde değerlendirilmelidir (Bkz. Kılavuz İlke 6). Kişiyi gözaltına alma ihtiyacı, gözaltının amacı, (Bkz. Kılavuz İlke 4.1) söz konusu gözaltı işleminin tüm koşullarda makul olması ve kişinin kendi vakası bazında tüm özel ihtiyaçlarının ve durumlarının değerlendirilmesi gerekliliği ışığında ele alınmalıdır (Bkz. Kılavuz İlke 9). Genel orantılılık ilkesi, kişinin özgürlük ve güvenlik hakkı ile hareket serbestisine saygı ile bu hakları reddetme veya sınırlamayı içeren kamu politikası amaçları arasında denge kurulmasını gerekli kılar.[57] Yetkililer, bireysel vakada benimsenen amacın gerçekleştirilmesi için gerekli olan eylemleri aşan hiçbir eylemi gerçekleştirmemelidir. Gereklilik ve orantılılık testleri ayrıca, ilgili birey için uygulanabilecek ve bu durum özelinde daha etkili olabilecek (Bkz. Kılavuz İlke 4.3 ve Ek A) daha az kısıtlayıcı veya zorlayıcı önlemlerin (gözaltının alternatifleri) olup olmadığının değerlendirilmesini gerektirir.

Kılavuz İlke 4.3: Gözaltı alternatiflerinin değerlendirilmesi gerekir

35. **Gözaltı alternatiflerinin değerlendirilmesi** –raporlama gerekliliklerinden yapısal topluluk gözetimine ve/veya vaka yönetimi programlarına (Bkz. Ek A) kadar- gözaltının gerekliliğinin, makul olup olmadığının ve orantılılığının değerlendirildiği genel değerlendirme sürecinin bir parçasıdır (Bkz. Kılavuz İlke 4.2). Söz konusu değerlendirme ile sığınmacının ilk değil son başvurulacak önlem olarak gözaltına alınması sağlanır. Sığınmacının özel durumları ışığında, aynı amaçların elde edilebileceği daha az müdahaleci ve zorlayıcı araçların olmadığı gösterilmelidir.[58] Bu nedenle, her bir münferit vakada mevcut, etkili ve uygun gözaltı alternatiflerinin olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.[59]

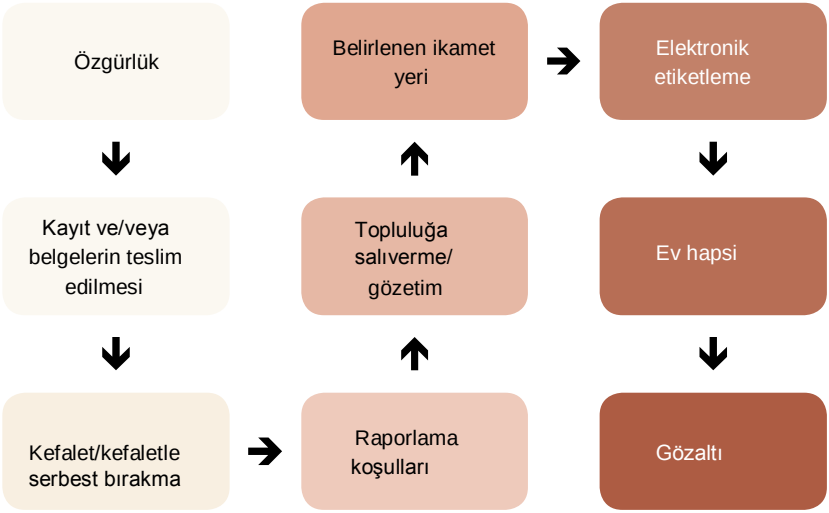
36. Gözaltı için olduğu gibi, gözaltı alternatiflerinin de, özgürlük ve hareket serbestisine keyfi olarak kısıtlama getirilmesini önlemek amacıyla **kanun veya**

yönetmeliklerle düzenlenmesi gerekir.[60] Yasal kesinlik ilkesi, bu alternatiflerin uygun şekilde düzenlenmesini gerekli kılar (Bkz. Kılavuz İlke 3). Mevcut alternatifler, bunların kullanımını düzenleyen kriterler ve bunların uygulanmasından sorumlu olan yetkili merci(ler) yasal düzenlemelerde belirtilmeli ve açıklanmalıdır.[61]

37. Sığınmacıların özgürlüklerine kısıtlama getiren gözaltı alternatifleri, söz konusu kişilerin insan haklarını etkileyebilir ve bu alternatifler, münferit olayların bağımsız bir organ tarafından düzenli aralıklarla gözden geçirilmesi dahil, **insan hakları standartlarına tabidir**.[62] Alternatiflere tabi kişilerin, duruma göre etkili şikayet mekanizmalarına ve yasal çözüm yollarına zamanında erişimi olmalıdır. Gözaltı alternatifleri kağıt üstünde kalmamalı, uygulamada da erişilebilir olmalıdır.[63]

38. Gözaltı alternatifleri ***gözaltının alternatif türleri*** **olarak kullanılmamalı** veya serbest bırakmanın alternatifleri haline gelmemelidir. Bunun yanı sıra, sığınmacıların hareket serbestileri üzerinde herhangi bir kısıtlama içermeyen normal açık kabul düzenlemelerinin ikamesi şeklini de almamalıdır.[64]

39. Gözaltı alternatifleri tasarlanırken Devletlerin **asgari müdahale** ilkesine uyması ve çocuklar, hamile kadınlar, yaşlılar veya engelliler ya da travma yaşayanlar gibi hassas grupların özel durumlarını dikkate alması önem arz eder (Bkz. Kılavuz İlke 9).[65]

Şekil 2[66]

40. Gözaltı alternatifleri, kayıt ve/veya belgelerin teslim edilmesi, kefalet/kefaletle serbest bırakma, raporlama koşulları, topluluğa salıverme ve gözetim, ikamet yeri belirleme, elektronik izleme veya ev hapsi (bu alternatiflerinin bazılarına yönelik açıklama için bkz. Ek A) dahil olmak ve kişinin özel koşullarına bağlı olmak üzere **farklı şekiller** alabilir. Hareket serbestisi veya özgürlükle ilgili daha az veya daha fazla kısıtlama olabilir; ki bunlar eşit olmayacaktır (Bkz. Şekil 2). Telefonda kayıt ve diğer modern teknolojilerin kullanımı, özellikle hareket etmede zorluk çeken kişiler için iyi uygulamalar gibi görünürken,[67] elektronik izlemenin diğer türleri –el veya ayak bileğine takılan kelepçeler gibi- sadece kullanımlarına atfedilen suçlu yaftalaması [68] nedeniyle çok katı olarak görülmektedir ve kullanımından mümkün olduğunca kaçınılmalıdır.

41. İyi uygulamalar, alternatiflerin aşağıdaki koşullarda çok etkili olduğunu göstermektedir:

    • Sığınmacıya onurlu ve insancıl şekilde ve sığınma prosedürüne uygun muamele edildiğinde;

- Sığınmacılar ilk aşamalarda gözaltı alternatiflerine ilişkin haklarından ve buna uygun hareket etmemenin sonuçları hususunda açık ve net bir şekilde bilgilendirildiklerinde;
- Sığınma prosedürü süresince sığınmacılar için yasal danışmanlık hizmetine erişim sağlandığında;
- Sığınmacılara yeterli maddi destek, konaklama ve diğer kabul koşulları veya kendi kendini idame ettirme araçlarına erişimleri (çalışma hakkı gibi) sağlandığında ve
- Sığınmacılar, kendi sığınma taleplerine ilişkin olarak kişiselleştirilmiş vaka yönetimi hizmetlerinden faydalanabildiğinde (Ek A'da ayrıntılı olarak açıklanmaktadır).[69]

42. **Belgelendirme**, sığınmacıların (ve ailelerinin) bir toplulukta ikamet etme hakkına sahip olduklarını kanıtlamak açısından gözaltı programlarının alternatiflerinin elzem bir özelliğidir. Belgeler ayrıca (yeniden) gözaltına alınmaya karşı korur ve konut kiralamayı ve istihdama, sağlık hizmetine, eğitime ve duruma göre diğer hizmetlere erişimi kolaylaştırır.[70] Gözaltı alternatifleri hakkında daha fazla bilgi ve tamamlayıcı önlemlere Ek A'da yer verilmiştir.

Kılavuz İlke 5: Gözaltı uygulaması ayrımcı olmamalı

43. Uluslararası hukuk kapsamında, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi veya diğer görüşler, ulusal veya toplumsal köken, mülk, doğum veya sığınmacı veya mülteci statüsü gibi diğer statüler temelinde gözaltı veya hareket serbestisinin kısıtlanması yasaktır.[71] Bu durum, olağanüstü hal ilan edilen devletlerde istisnalar uygulanmakta iken dahi geçerlidir.[72] Devletler ayrıca "belirli bir milletten" olan kişileri gözaltına aldıklarında ırk nedeniyle ayrımcılık yapmakla suçlanabilirler.[73] En azından kişi, söz konusu gerekçelerle gözaltına alınmasına itiraz edebilir ve bu durumda, Devletin vatandaşları ile vatandaşı olmayanlar arasında veya vatandaşı olmayanlar arasında ayrım yapmak için nesnel ve makul bir gerekçe sunması gerekecektir.[74]

Kılavuz İlke 6: Süresiz gözaltı keyfidir ve gözaltı işleminin azami sınırları kanunda belirtilmelidir

44. Kılavuz İlke 4.2'de gösterildiği gibi, orantılılık testi ilk gözaltı talimatı ile uzatmalarına uygulanır. Gözaltının süresi, orantılı olmayan ve bu nedenle keyfi olan yasadışı bir gözaltı kararının alınmasına neden olabilir. Göç amacı bağlamında süresiz gözaltı, uluslararası insan hakları hukuku açısından keyfidir.[75]

45. Sığınmacılar gerektiğinden daha uzun süre gözaltında tutulmamalıdır ve gözaltı gerekçeleri ortadan kalktığında, sığınmacılar vakit kaybetmeksizin serbest bırakılmalıdır (Bkz. Kılavuz İlke 4.1).[76]

46. Keyfiliği önlemek için, azami gözaltı süreleri ulusal mevzuatta belirtilmelidir. Azami süre belirlenmezse, gözaltı süresi uzatılabilir ve özellikle vatansızlar için olmak üzere süresiz gözaltı şeklini alabilir.[77] Kısa bir süre sonra yeniden gözaltına almak üzere sığınmacının serbest bırakılması talimatını vermek suretiyle azami gözaltı sürelerinden kaçınılamaz.

Kılavuz İlke 7: Gözaltı veya gözaltı süresini uzatma kararı usule ilişkin asgari teminatlara tabi olmalıdır

47. Sığınmacıların gözaltı riski ile karşı karşıya kaldıklarında veya gözaltı esnasında, aşağıda yer alan usule ilişkin asgari teminatlardan faydalanma hakkı vardır:
    (i) Tutuklama veya gözaltına alma esnasında gözaltına alınmalarının nedenleri[78] ile inceleme prosedürleri dahil olmak üzere talimatla ilgili hakları kendilerine bir dilde ve anlayacakları şekilde bildirilir.[79]

(ii) Hukuki danışma hakkı hususunda bilgilendirilir. Benzer durumda vatandaşlara ücretsiz adli yardım sağlanıyorsa, sığınmacılara da ücretsiz adli yardım temin edilir[80] ve bu yardım, gözaltına alınan kişiye haklarını anlamada yardımcı olabilmek adına, tutuklama veya gözaltına alma işleminin hemen ardından mümkün olan en kısa sürede sağlanır. Hukuk müşaviri ve sığınmacı arasındaki iletişim, avukat-müvekkil gizlilik ilkelerine tabi olmalıdır. Avukatların müvekkillerine, müvekkilleri adına tutulan kayıtlara erişim hakkı olması gerekir ve müvekkiliyle güvenli ve özel olarak görüşebileceği bir ortamda bir araya gelebilmelidir.

(iii) Gözaltı kararı, incelenmesi içim yargı mercii veya başka bir bağımsız merciye vakit kaybetmeksizin sunulmalıdır. İdeal olan bu incelemenin re'sen yapılması ve sığınmacının tutulmasına yönelik ilke kararın verilmesini takip eden 24-48 saat içinde ilk derece mahkemesinde gerçekleşmesidir. İnceleme organı, baştaki gözaltı merciinden bağımsız olmalı ve serbest bırakma talimatı verme veya serbest bırakma koşullarında değişiklik yapma yetkisine haiz olmalıdır.[81]

(iv) İlk gözaltı incelemesinin ardından, bir mahkeme veya bağımsız bir organ nezdinde gözaltına devam etme gerekliliğinin düzenli olarak gözden geçirilmesi gerekir; ki sığınmacının ve vekilinin bu gözden geçirmelere katılma hakkı vardır. İyi uygulamalar, gözaltı hakkının yargı tarafından teyit edilmesinin ardından, birinci ayın sonuna kadar yedi günde bir, sonrasında ise kanunda belirlenen azami süreye ulaşana kadar ayda bir gözden geçirmenin yapılması gerektiğini göstermektedir.

(v) (iii) ve (iv) bentlerinde belirtilen incelemelere bakılmaksızın, bizzat veya vekil aracılığıyla, mahkeme nezdinde gözaltı işleminin yasalara uygunluğuna itiraz etme hakkına her zaman saygı gösterilmelidir.[82] Gözaltı işleminin yasalara uygun olduğunu tesis etmeye yönelik ispat yükü ilgili yetkili mercilere aittir. Kılavuz İlke 4'te vurgulandığı üzere, yetkili mercilerin söz konusu gözaltı işlemi için yasal dayanak tesis etmesi, gözaltının gerekliliği, makul ve orantılı olma ilkelerine göre haklı gerekçelere dayandığını ve münferit vakada aynı amaçlara ulaşılmasını sağlayacak daha az müdahaleci araçların değerlendirildiğini göstermesi gerekir.

(vi) Gözaltına alınan kişilerin, sığınma prosedürlerine erişimi sağlanmalı ve gözaltı, bir sığınmacının sığınma başvurusunu sürdürme imkanlarına engel olmamalıdır.[83] Sığınma prosedürlerine erişim gerçekçi ve etkili olmalı; bu kapsamda, destekleyici materyallerin sunulması için verilen süre gözaltındaki

kişinin koşullarına uygun olmalı ve hukuki yardım ile dil yardımına erişim sağlanmalıdır. [84] Gözaltındaki sığınmacılara, sığınma süreci ve hakları konusunda doğru hukuki bilgilerin verilmesi önem arz eder.

(vii) BMMYK ile iletişim kurma ve onlar tarafından ulaşılabilir olma. [85] Uygun olduğunda, ulusal mülteci kurumu veya ombudsman ofisi, insan hakları komisyonları veya STKlar de dahil olmak üzere diğer kurumlara erişim sunulmalıdır. Bu temsilcilerle özel olarak görüşme hakkı ve böyle bir irtibat kurmaya yönelik araçlar da temin edilmelidir.

(viii) Sağlık konuları dahil olmak üzere sığınmacılarla ilgili bilgiye ilişkin olarak genel veri koruma ve gizlilik ilkeleri gözetilmelidir.

(ix) Okur yazar olmama durumu mümkün olan en kısa sürede belirlenmeli ve okuma yazma bilmeyen sığınmacıların "başvuruda" bulunmasını sağlayacak bir mekanizma oluşturulmalıdır; avukat, doktor, ziyaretçi ile görüşme veya şikayette bulunma talepleri gibi.[86]

Kılavuz İlke 8: Gözaltı koşulları insancıl ve onurlu olmalıdır

48. Sığınmacıların, gözaltına alındıklarında aşağıda yer alan usule ilişkin asgari teminatlardan faydalanma hakkı vardır:

(i) Gözaltı işlemi sadece yasaya uygun şekilde ve resmen gözaltı yeri olarak tanınan yerlerde gerçekleştirilebilir. Bu işlemin karakol nezarethanelerinde yapılması uygun değildir.[87]

(ii) Sığınmacılara uluslararası standartlara uygun olarak insancıl ve onurlu şekilde muamele edilmelidir.[88]

(iii) Sığınmacıların göçle ilgili nedenlerle gözaltına alınması doğası gereği **cezalandırıcı** nitelikte olmamalıdır. [89] Hapishanelerin, cezaevlerinin ve hapishane veya cezaevi gibi tasarlanan ve işletilen tesislerin kullanımından kaçınılmalıdır. Sığınmacıların söz konusu tesislerde tutulması halinde bu kişiler genel cezaevi nüfusundan ayrılmalıdır.[90] Cezai standartlar (cezaevi forması giymek veya kelepçelenme gibi) uygun değildir.

(iv) Gözaltına alınan kişilerin adları ve gözaltında tutuldukları yer ile gözaltına alınmalarından sorumlu kişilerin adları, söz konusu kişilerin ve bu kişilerin akrabalarının ve avukatının erişimine açık ve hemen ulaşılabilir şekilde kayıtlarda tutulmalıdır. Ancak bu bilgilere erişim, gizlilik mülahazaları ile dengelenmelidir.

(v) Karma tesislerde, erkekler ve kadınlar aynı aile biriminde olmadıkça, **ayrı tutulmalıdır**. Akrabaları olmadıkça, çocuklar da yetişkinlerden ayrılmalıdır. Mümkün olduğunda, ailelere beraber barınma imkanı sağlanmalıdır. [91] Ailelere yönelik imkanlar, bazı ailelerin (özellikle de çocuklarıyla yalnız başına seyahat eden babalar), başka bir alternatifin olmadığı durumlarda mutlak kısıtlamaya maruz kalmasını da engeller.

(vi) Psikolojik danışmanlık da dahil olmak üzere, **gerektiğinde uygun tıbbi tedavi sunulmalıdır**. Tıbbi gözetim ihtiyacı olan gözaltındaki kişiler, uygun tesislere transfer edilmeli veya bu imkanların olduğu tesislerde tedavi edilmelidir. Gelmelerinin hemen ardından mümkün olan en kısa sürede, gözaltına alınan kişilere tıbbi ve ruhsal sağlık muayenesi sağlanmalı ve bu işlem yetkin sağlık personeli tarafından gerçekleştirilmelidir. Gözaltı esnasında, gözaltına alınan kişiler fiziksel ve zihinsel sağlıklarına ilişkin olarak düzenli değerlendirmelere tabi tutulur. Gözaltı işlemi gözaltına alınan birçok kişiyi ruhsal ve fiziksel olarak etkilemektedir; bu nedenle, geldiklerinde bu tür belirtiler göstermeseler de, düzenli aralıklarla değerlendirmeye tabi tutulmalıdırlar. Gözaltı esnasında tıbbi veya zihinsel sağlığa ilişkin kaygı gösterildiğinde veya geliştiğinde, etkilenen kişilere, serbest bırakmanın da değerlendirilmesi dahil olmak üzere uygun bakım ve tedavi sunulmalıdır.

(vii) Gözaltındaki sığınmacılar, **akrabaları, arkadaşları ve dini, uluslararası ve/veya sivil toplum kuruluşları ile düzenli olarak irtibat** (mümkün olduğunda telefon ve internet dahil) kurabilmeli ve isterlerse, onların ziyaretlerini kabul edebilmelidir. BMMYK'ye erişim ve BMMYK tarafından erişim sağlanmalıdır. Söz konusu ziyaretlere imkan verecek tesisler temin edilmelidir. Güvenlikle ilgili zorunlu koşullar olmadığı sürece bu ziyaretler normal koşullarda özel olarak gerçekleştirilmelidir.

(viii) Günlük olarak kapalı mekan veya açık hava rekreasyon faaliyetleri yoluyla bir şekilde **fiziksel egzersizler** yapma imkanı sunulmalı ve ayrıca, temiz hava ve gün ışığı olan açık hava alana erişim sağlanmalıdır. Kadınlara ve

çocuklara göre düzenlenen ve kültürel etmenlerin dikkate alındığı faaliyetler de gereklidir.[92]

(ix) Kişinin **dini vecibelerini yerine getirme** hakkına saygı gösterilmelidir.

(x) Gözaltındaki sığınmacılara; yatak, iklime uygun yatak takımı, duş imkanı, tuvalet ve temiz giysi gibi **temel ihtiyaçlar** sunulmalıdır. Kendi giysilerini giyme ve tesisin güvenli yönetimine uygun şekilde duşta ve tuvaletlerde mahremiyet hakları vardır.

(xi) Yaşa, sağlığa ve kültürel/dini geçmişe uygun **besin değeri yüksek yiyecek** temin edilir. Hamile veya emzikli kadınlara özel diyetler sunulmalıdır.[93] Yemeklerin hazırlanıp yenildiği tesisler temel hijyen ve temizlik kurallarına uygun olmalıdır.

(xii) Sığınmacıların, mümkün olduğu durumlarda **okuma materyallerine ve güncel bilgilere erişimi** olmalıdır (örneğin gazete, internet ve televizyona).

(xiii) Sığınmacıların, **kalma sürelerine göre eğitim ve/veya mesleki eğitime** erişimi olmalıdır. Statülerine veya kalma sürelerine bakılmaksızın çocukların en azından ilköğretim hakları vardır.[94] Çocuklar tercihen, bölge okullarında dışardan eğitim almalılar.

(xiv) Özellikle bu durum söz konusu kişilerin avukatlara erişimini ve onlarla irtibatını engellediği için sığınmacıların sıklıkla bir gözaltı tesisinden başka bir gözaltı tesisine transferinden kaçınılmalıdır.

(xv) Şikayetlerin doğrudan veya gizlilik içinde gözaltına merciine ve bağımsız bir mercii veya denetim merciine sunulabildiği ayrımcılık karşıtı **şikayet mekanizmaları** (veya şikayet sistemi) olmalıdır.[95] Süre kısıtlamaları ve temyiz prosedürleri dahil olmak üzere şikayet sunmaya ilişkin prosedürler, gözaltındaki kişilere farklı dillerde gösterilmeli ve erişimlerine sunulmalıdır.

(xvi) Gözaltındaki kişilerle çalışan personelin tamamı, sığınma, cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet[96], travma ve/veya stres belirtilerinin tanımlanması ve gözaltına ilişkin mülteci ve insan hakları standartları ile ilgili konularda eğitim de dahil olmak üzere **uygun eğitimleri** almalıdır. Personel-göaltına alınan kişi oranları uluslararası standartları

karşılamalıdır [97] ve etik kurallar imzalanmalı ve bu kurallara saygı duyulmalıdır.

(xvii) Özel yükleniciler hususunda, gözaltındaki kişilerin refahının dikkate alınması için bu kişilerin yasal yükümlülüğe tabi tutulması iyi uygulama olarak tanımlanmıştır. Ancak, sorumlu ulusal mercilerin de uluslararası mülteci veya insan hakları hukuku kapsamında yükümlülüklerine bir yükleniciye veremediği ve uluslararası hukuk bağlamında sorumlu olmayı sürdürdüğü açıktır. Buna göre Devletlerin, özen yükümlülüğü yerine getirilmediğinde sözleşmelerin ve diğer iş anlaşmalarının feshedilmesi dahil olmak üzere yeterli bağımsız izleme ve hesap verebilirlik mekanizmaları aracılığıyla özel yüklenicilerin faaliyetlerinin etkili şekilde denetlenmesini sağlaması gerekir.[98]

(xviii) Gözaltı esnasında doğan çocukların doğum sonrasında vakit kaybetmeden uluslararası standartlara uygun olarak kaydedilmesi ve doğum sertifikalarının düzenlemesi gerekir.[99]

GuiDeline 9: Belirli sığınmacıların özel durumları ve ihtiyaçları dikkate alınmalıdır

Kılavuz İlke 9.1 Travma veya işkence mağdurları

49. Sığınma talebinde bulunma deneyimi ve genellikle kaçışın neden olduğu travmatik olaylar nedeniyle sığınmacılar, ruhsal hastalık, travma, depresyon, anksiyete, saldırganlık ve başka fiziksel, ruhsal veya duygusal sonuçlara maruz kalabilirler. Söz konusu faktörlerin, gözaltının gerekliliği değerlendirilirken dikkate alınması gerekir (bkz. Kılavuz İlke 4). İşkence ve diğer ciddi fiziksel, ruhsal veya cinsel şiddet mağdurlarına da özel bir dikkat gösterilmeli ve bu kişiler çoğu zaman gözaltına alınmamalıdır.

50. Gözaltının bunların kötüleşmesine neden olabileceği ve neden olduğu da görülmüştür ve hattayukarıda sayılan hastalık ve belirtilerin ortaya çıkmasına da yol açabilecektir.[100] Kişiler, gözaltı esnasında hiçbir belirti göstermese de gözaltı esnasında böyle bir durum ortaya çıkabilir. [101] Gözaltının ciddi sonuçları nedeniyle, gözaltındaki kişilerin fiziksel ve zihinsel durumlarının ilk başta ve periyodik olarak değerlendirilmesi ve bu işlemin gerekli niteliklere haiz tıp doktorları tarafından yapılması gerekir. Söz konusu kişiler uygun şekilde tedavi edilmeli ve gözaltı durumları düzenli aralıklarla gözden geçirildiğinde hekim raporları sunulmalıdır.

Kılavuz İlke 9.2 Çocuklar

51. İşbu Kılavuz İlkelerde çerçevesi belirlenen gözaltına ilişkin genel ilkeler, esasında öncelikle prensipte gözaltına alınmaması gereken çocuklara uygulanır.[102] Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinde (ÇHS) çocuklara yönelik spesifik uluslararası yasal yükümlülükler sunulmakta ve çocukların korunmasına ilişkin birkaç Kılavuz İlke belirlenmektedir:

    - Sığınmacı ve mülteci çocuklar dahil olmak üzere çocukları etkileyen tüm eylemlerde **çocuğun yüksek yararı** değerlendirilmelidir (Madde 22 ile bağlantılı olarak ÇHS, Madde 3).

- Hiçbir çocuğa, kendilerinin, ana–babalarının veya yasal vasilerinin sahip oldukları, ırk, renk, cinsiyet, dil, siyasal ya da başka düşünceler, ulusal, etnik ve sosyal köken, mülkiyet, sakatlık, doğum ve diğer statüler nedeniyle hiçbir **ayrım yapılmaz** (ÇHS, Madde 2).

- Her çocuk **temel yaşama** hakkına sahiptir ve çocuğun **hayatta kalması ve gelişmesi** için mümkün olan azami çaba gösterilir (ÇHS, Madde 6).

- Çocuğun kendini ilgilendiren her konuda g**örüşlerini serbestçe ifade etme hakkı**, bu görüşlere çocuğun yaşı ve olgunluk derecesine uygun olarak, gereken özen gösterilmek suretiyle tanınır. (ÇHS, Madde 12,).[103]

- Çocukların **aile birliği** (diğerlerinin yanı sıra ÇHS, Madde 5, 8 ve 16) ve rızaları olmaksızın ailelerinden ayrılmama hakkı vardır (ÇHS, Madde 9 ÇHS). ÇHS, Madde 20(1) uyarınca, geçici ve sürekli olarak aile çevresinden yoksun kalan veya kendi yararına olarak bu ortamda bırakılması kabul edilmeyen her çocuk, Devletten **özel koruma ve yardım** görme hakkına sahip olacaktır.

- Madde 20(2) ve (3) uyarınca, Devletler **bu durumdaki bir çocuk için** kendi ulusal yasalarına göre, uygun olan **alternatif bakımı** sağlayacaklardır. Bu tür bakım, başkaca benzerleri yanında, bakıcı aile yanına verme, evlât edinme ya da gerekiyorsa çocuk bakımı amacı güden uygun kuruluşlara yerleştirmeyi de içerir. Çözümler düşünülürken, çocuğun yetiştirilmesinde sürekliliğin korunmasına ve çocuğun etnik, dinsel, kültürel ve dil kimliğine gereken saygı gösterilecektir.

- ÇHS,Madde 22 uyarınca, Devletler, ister tek başına olsun isterse ana–babası veya herhangi bir başka kimse ile birlikte bulunsun, mülteci statüsü kazanmaya çalışan ya da mülteci sayılan bir çocuğun, **koruma ve insani yardımdan** yararlanması için gerekli bütün önlemleri alır.

- ÇHS, Madde 37 uyarınca, Taraf Devletlerin **çocukların gözaltına alınmasının başvurulacak son önlem olarak ve uygun olan en kısa süre için kullanılmasını** sağlaması gerekir.

- Gözaltında bir çocuğun veya çocukların ebeveynlerinden ayrılmasının kaçınılmaz olduğu durumlarda, bu bilginin çocuk için zararlı olmaması koşuluyla, Devlet tarafından söz konusu aile bireyinin ya da bireylerinin

bulunduğu yer hakkında gereken bilgiyi kendilerine vermesi onların hakkıdır (ÇHS, Madde 9(4)).

52. Genel olarak **bakım etiğinin** –cebriicra değil- ailelerin çocukları da dahil olmak üzere sığınmacı çocuklarla bir çocuğun en yüksek faydaları arasındaki etkileşim dikkate alınması gereken birincil etken olmalıdır. Bir çocuğun aşırı hassasiyeti, "yasadışı yabancı" olmasından önce gelir.[104] Devletler, "*ilgili çocuk koruma sistemi çerçevesinde, çocuğun menfaatlerinin belirlenmesi için uygun prosedürleri kullanmalıdır; bu kapsamda, ayrımcılık olmaksızın çocukların yeterli katılımı sağlanır, çocuğun görüşleri çocuğun yaşı ve olgunluk derecesine uygun olarak, gereken özen gösterilmek suretiyle dikkate alınır, ilgili uzmanlık alanlarındaki karar alıcılar katılım sağlar ve en iyi seçeneği değerlendirmek amacıyla tüm ilgili faktörler dengelenir.*"[105]

53. Özellikle gözaltı fiziksel ve zihinsel gelişimleri dahil olmak üzere çocukları kötü etkilediğinden, **ebeveynlerine eşlik eden çocuklar** için tüm mevcut alternatif bakım düzenlemeleri dikkate alınmalıdır. Ailelerinin veya kendilerine bakan kişilerin yanında olan çocuklar gözaltına alındığında, diğerlerinin yanı sıra, aile hakkı ve bütün olarak ailenin özel hayatı, gözaltı tesislerinin çocuklara uygun olması[106] ve çocukların yüksek yararı arasında denge kurulmalıdır.

54. Genel bir kural olarak, **refakatsiz veya ailelerinden ayrı düşmüş** çocuklar gözaltına alınmamalıdır. Sadece çocuğun refakatsiz veya ailesinden ayrı düşmüş olması gerekçesiyle ya da göçmen veya ikamet statüsü nedeniyle gözaltı işlemi gerçekleştirilemez.[107] Mümkün olduğunda, sığınma ülkesinde hali hazırda ikamet eden aile üyelerinin bakımına verilmelidir. Bunun mümkün olmadığı durumlarda, ilgili yetkili merciler tarafından koruyucu aile yanına veya bakım evine yerleştirme gibi alternatif bakım düzenlemelerine gidilerek çocuğun uygun bir gözetimde olması sağlanır. Bakım evlerine veya koruyucu aile yanına yerleştirmede, uzun vadeli çözümler aranırken çocuğun uygun gelişiminin (zihinsel ve fiziksel) sağlanması gerekir.[108] Birincil amaç, çocuğun yüksek yararı olmalıdır.

55. Sığınmacı çocuğun doğru yaş tespitininyapılması, birçok koşulda oldukça zordur ve insan hakları standartlarına uygun tespit yöntemlerinin kullanımını gerektirir.[109] Yetersiz nitelikteki yaş tespitleri, çocukların keyfi olarak gözaltına alınmasına neden olabilir.[110] Bu durum ayrıca, çocukların yetişkinlerle birlikte barındırılmasına yol açabilir. Yaşa ve cinsiyete uygun barınma sağlanmalıdır.

56. Gözaltına alınan çocuklar, yetişkinlerle aynı **usule ilişkin asgari teminatlardan** faydalanır; fakat söz konusu teminatlar ihtiyaçlarına göre ayarlanmalıdır (bkz. Kılavuz İlke 9). Refakatsiz veya ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için bağımsız ve nitelikli bir **koruyucu ve avukat** atanmalıdır.[111] Gözaltı süresince, çocukların **eğitim alma hakkı** vardır ve bu eğitim optimal olarak, serbest bırakma işleminden sonra da devam edilebilmesi için gözaltı tesisleri dışında sağlanır. Çocukların zihinsel gelişimi için gerekli olan ve stres ile travmayı yatıştıracak olan **rekreasyon ve oyun imkanı sağlanmalı** ve bu imkan **diğer çocuklarla** oyun oynamayı da kapsamalıdır (bkz. ayrıca Kılavuz İlke 8).

57. Sığınma sürecinin önceliklendirilmesi de dahil olmak üzere sarf edilen tüm çabalar, çocukların en kısa sürede gözaltından çıkarılmasına ve başka türlü uygun barınma merkezlerine yerleştirilmesine imkan verecek yönde olmalıdır.[112]

Kılavuz İlke 9.3 Kadınlar

58. Genel kural olarak, özel ihtiyaçları olan hamile ve emzikli kadınlar gözaltına alınmamalıdır.[113] Cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve istismara karşı koruma dahil olmak üzere söz konusu kadınların özel ihtiyaçları dikkate alınarak alternatif düzenlemeler değerlendirilmelidir.[114] Özellikle kadınlar ve/veya aileler için ayrı tesis olmadığında gözaltı alternatiflerine başvurulmalıdır.

59. Kadın sığınmacılar için gözaltının kaçınılmaz olduğu durumlarda, kadınların özel hijyen ihtiyaçlarını karşılayacak tesis ve materyaller sağlanmalıdır.[115] Kadın gardiyanların ve muhafızların kullanımı teşvik edilmelidir.[116] Kadın sığınmacılarla çalışmak üzere atanan tüm personele, kadınların toplumsal cinsiyetlerine özel ihtiyaçları ve insan hakları konusunda eğitim verilmelidir.[117]

60. İstismara maruz kaldığını bildiren gözaltındaki kadın sığınmacılara derhal koruma, destek ve danışmanlık sağlanmalı ve iddiaları, kadınların eşleri/partnerleri/diğer akrabaları ile nerede gözaltına alındıkları da dahil olmak üzere gizlilik esasına tam riayet edilerek yetkili ve bağımsız mercilerce soruşturulmalıdır. Koruma önlemlerinde, özellikle misilleme riski dikkate alınmalıdır.[118]

61. Cinsel istismara maruz kalan gözaltındaki kadın sığınmacılara uygun tıbbi danışmanlık hizmeti verilmelidir; hamilelik testi sonuçları, zihinsel ve fiziksel bakım, destek ve adli yardım bu kapsamda yer alır.[119]

Kılavuz İlke 9.4 İnsan ticareti mağdurları veya potansiyel mağdurları

62. İnsan ticaretinin veya yeniden insan ticareti mağduru olunmasının önlenmesi, münferit vakada haklı gerekçeler sunulmadıkça gözaltı için kapsamlı bir gerekçe olarak kullanılamaz (bkz. Kılavuz İlke 4.1). Güvenli evler ve diğer bakım düzenlemeleri dahil olmak üzere gözaltı alternatifleri zaman zaman özellikle de çocuklar dahil olmak üzere mağdurlar veya potansiyel mağdurlar için gerekli olabilmektedir.[120]

Kılavuz İlke 9.5 Engelli sığınmacılar

63. Engelli sığınmacılar da işbu Kılavuz İlkelerde yer verilen haklardan hiçbir ayrımcılığa maruz kalmaksızın faydalanmalıdır. Bu durum, Devletlerin "makul konaklama yerleri" yapmalarını veya gözaltı politikalarını ve uygulamalarını spesifik koşul ve ihtiyaçlarına uygun şekilde değiştirmelerini gerektirebilir.[121] Keyfi gözaltını önlemek amacıyla bu kişilerin kimliklerini belirleme ve kaydetme işlemi oldukça hızlı ve sistematik olmalıdır[122] ve örneğin fiziksel kısıtlı kişiler için telefonda bildirimde bulunma gibi spesifik ihtiyaçlarına göre alternatif düzenlemeler yapılması gerekebilir. Genel bir kural olarak, uzun süreli zihinsel, fiziksel, ruhsal veya duyusal bozuklukları [123] olan sığınmacılar gözaltına alınmamalıdır. Bunun yanı sıra göç prosedürleri, gerektiğinde hareket serbestisi haklarını kolaylaştırmak da dahil olmak üzere engellilerin erişebileceği şekilde olmalıdır.[124]

Kılavuz İlke 9.6 Yaşlı sığınmacılar

63. Yaşlı sığınmacılar, yaşları, hassas durumları, yavaşlayan hareketleri, ruhsal veya fiziksel sağlıkları veya diğer koşullar nedeniyle özel bakıma ve yardıma ihtiyaç duyabilirler. Söz konusu bakım ve yardımın sağlanmadığı durumlarda, gözaltı yasadışı nitelik kazanabilir. Alternatif düzenlemelerde, fiziksel ve zihinsel esenlikleri dahil olmak üzere özel koşulları dikkate alınmalıdır.[125]

Kılavuz İlke 9.7 Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans ve İnterseks sığınmacılar

65. Lezbiyen, gey, biseksüel, trans ve interseks sığınmacıların gözaltına alınmasında, söz konusu kişilerin şiddet, kötü muamele veya fiziksel, zihinsel ya da cinsel istismara maruz kalmalarını engelleyecek, duruma göre uygun tıbbi bakım ve danışmanlığa erişimlerini sağlayacak, gözaltı personeli ile gözaltı tesislerinde çalışan kamu ve özel sektördeki diğer yetkililerin, cinsel eğilim ve toplumsal cinsiyet kimliği dahil olmak üzere uluslararası insan hakları standartları ve eşitlik ilkeleri ile ayrımcılık karşıtı ilkeler konusunda eğitimli ve gerekli nitelikleri hazin olmasına yönelik önlemler alınması gerekebilir.[126] Gözaltında güvenliklerinin sağlanamadığı durumlarda, serbest bırakma veya gözaltının alternatifleri değerlendirilmelidir. Bu bağlamda, hücre hapsi söz konusu kişilerin korunmasını sağlamak için uygun bir yol değildir.

Kılavuz İlke 10: Gözaltı bağımsız izleme ve teftişe tabi olmalıdır

66. Göçle ilgili gözaltı sistemlerinin uluslararası hukuk ilkelerine uygun olmasını sağlamak amacıyla, göçle ilgili gözaltı merkezlerinin ulusal ve uluslararası bağımsız kurum ve kuruluşların denetim ve izlemesine açık olması önem arz eder.[127] Gözaltındaki kişilerin düzenli aralıklarla ziyaret edilmesi, gizlilik ve mahremiyet ilkelerine uyma veya habersiz teftiş ziyaretleri bu kapsamda yer alır. Antlaşmadan kaynaklanan yükümlülüklere ve ilgili uluslararası koruma standartlarına uygun olarak, BMMYK'nin[128] ve gözaltı veya insancıl muamele[129] alanında yetkili diğer ilgili uluslararası ve bölgesel kuruluşların erişimi mümkün kılınmalıdır. İzleme amacıyla sivil toplum aktörlerine ve STK'lara erişim de uygun olduğunda kolaylaştırılmalıdır. Bağımsız ve şeffaf değerlendirme ve izleme de aynı şekilde herhangi bir alternatif programın önemli unsurlarıdır.[130]

67. Gözaltı koşullarının ve kadın sığınmacılara yapılan muamelenin izlenmesiyle ilgili olarak, izleyici organda kadın üyeler olması gerekmektedir.[131]

Ek A:

Gözaltı Alternatifleri

Gözaltının bir çok alternatifi vardır ve söz konusu alternatiflere aşağıda yer verilmektedir. Bazıları bir diğeri ile birleştirilmek suretiyle uygulanmaktadır ve ana metinde belirtildiği gibi, bazılarında özgürlük ve hareket serbestisine diğerlerine kıyasla daha fazla sınırlama uygulanmaktadır. Listede sadece bir kısmına yer verilmektedir.

(i) **Belgelerin verilmesi veya teslim edilmesi:** Sığınmacılardan kimlik veya seyahat belgelerini (pasaport gibi) vermeleri veya teslim etmeleri istenebilir. Bu gibi durumlarda söz konusu kişiler için, ülkede kalmalarına ve/veya topluma salıverilmelerine müsaade edildiğini gösteren ikame belge düzenlenmelidir.[132]

(ii) **Raporlama koşulları**: Göç veya diğer mercilere (örneğin polise) düzenli olarak rapor sunma, statü belirleme sürecinde belirli bir sığınmacı için uygulanan bir koşul olabilir. Söz konusu raporlama düzenli aralıklarla yapılabilir veya sığınma duruşmaları ve/veya diğer resmi randevuların tarihine yakın bir zaman için ayarlanabilir. Ayrıca bir STK'ya veya topluluk gözetim düzenlemeleri kapsamında özel yükleniciye, rapor sunulabilir (bkz. vii).

Ancak, aşırı derecede külfetli raporlama koşulları işbirliği yapılmamasına neden olabilir ve bu sebeple, koşullara uymak isteyen kişilerin bu sorumluluğu yerine getirememesine yol açabilir. Örneğin bir kişinin ve/veya ailesinin uzun bir yol gitmesini ve/veya yol masraflarını kendilerinin karşılamasını gerektiren bir raporlama, koşulların karşılanamaması nedeniyle işbirliği yapılmamasına yol açabilir ve ekonomik duruma dayalı haksız bir ayrımın yapılmasına sebebiyet vermiş olur.[133]

Belirlenen bir koşulun gereklilik, makul olma ve orantılılık testlerini karşılamaya devam etmesinin sağlanması amacıyla **raporlama yükümlülüğünün sıklığı** – re'sen veya talep üzerine- **zaman içinde azaltılmalıdır**. Raporlama koşulları veya başka bir kısıtlamada yapılacak bir artışın amaçla orantılı olması ve örneğin artan kaçma riskinin nesnel ve münferit değerlendirmesi temelinde yapılması gerekir

(iii) **Yönlendirilmiş ikamet:** Sığınmacılar, statüleri belirlenene kadar belirli bir adreste veya belirli bir idari bölgede ikamet etmeleri koşuluyla serbest bırakılabilir. Belirlenen idari bölgenin dışına taşınmak istediklerinde sığınmacılardan ön onay almaları veya aynı idari bölge içinde adres değiştirdiklerinde yetkililere bilgi vermeleri istenebilir. Aile birleşmesini veya akrabalara ve/veya diğer destek ağlarına yakınlığı[134] kolaylaştıran ikametin onaylanması için çaba sarf edilir. İkamet koşulları ayrıca, ilgili merkezlerin kurallarına tabi olmak üzere açık kabul veya sığınma tesisinde ikameti de kapsayabilir (bkz. iv)

(iv) **Açık veya yarı açık kabul veya sığınma merkezinde ikamet**: Bu adreste ikamet etme şartıyla açık veya yarı açık kabul veya sığınma merkezine yerleşmek üzere serbest bırakma, bir başka yönlendirilmiş ikamet şeklidir (bkz. iii). Yarı açık merkezlerde, merkezin iyi idaresi amacıyla bazı kurallar ve düzenlemeler öngörülebilir örneğin; dışarı çıkma yasağı ve/veya merkez içinde veya dışında imza atma gibi. Ancak merkez içinde ve dışındaki genel hareket serbestisinin gözaltı şekline dönüşmeyecek şekilde gözlemlenmesi gerekir

(v) **Bir kefilin/garantörün temin edilmesi**: Bir diğer alternatif düzenleme, sığınmacıların yetkililerle randevularına ve duruşmalara katılımını sağlamaktan sorumlu olacak veya serbest bırakma koşullarında belirtildiği gibi rapor verecek bir kefil/garantörün temin edilmesidir. Mahkemede hazır bulunmama durumunda, kefil/garantöre ceza verilir – büyük ihtimalle bir miktar para kesme cezası-. Garantör, örneğin bir aile üyesi, STK veya topluluk grubu olabilir.

(vi) **Kefaletle serbest bırakma**: Bu alternatif, gözaltında olan sığınmacıların kefaletle serbest bırakılmak üzere başvuruda bulunmasına imkan verir. Yukarıda yer alan koşullardan biri (ii)-(v) uygulanabilir. Sığınmacılara kefalet imkanının sunulabilmesi için, kefalet duruşmaları tercihen otamatik olarak yapılmalıdır. Buna alternatif olarak, sığınmacılara müsait olma durumları ile ilgili bilgi verilmeli ve bu kişiler erişilebilir ve etkin olmalıdır. Kefalete erişimin sağlanmasında, hukuk danışmanına erişim önemli bir unsurdur. Belirlenen kefalet miktarı, sığınmacıların özel durumları dikkate alınarak makul bir tutar olarak belirlenmeli ve kefalet sistemini teoride bırakacak kadar yüksek olmamalıdır.

Kefalet ve kefil/garantör sistemleri, daha az kaynağa sahip kişiler veya toplulukta daha önce bağlantıları bulunmayan kişiler aleyhinde ayrımcılık

yapma eğilimindedir. Bunun sonucunda, kefalet ve kefil/garantör sistemlerinin olduğu yerlerde, hükümetler sığınmacıların kaynak tevdi etmesini gerektirmeyecek seçenekleri keşfetmeye teşvik edilir. Örneğin, bir STK'ya kefaletle serbest bırakılabilir -STK garantör olarak hareket eder (bkz. v)- veya hükümetle yapılan anlaşma kapsamında serbest bırakılabilir.[135] Teftiş ve denetim gibi suistimale karşı koruma önlemlerinin de STK ve diğerlerinin dahil olduğu bu sistemde bulunması gerekir. Tüm bu durumlarda, ele alınması gereken şey kefalet ödenmesi veya garantör/kefil atanmasının münferit vakada uygunluğu sağlamak için gerekli olup olmadığıdır. Sistematik olarak sığınmacıların kefalet ödemesinin veya kefil/garantör belirlenmesinin öngörülmesi ve bunu gerçekleştirememe durumunda gözaltı işleminin yapılması (veya devam ettirilmesi) sistemin keyfi olduğunu ve bireysel koşullara göre ayarlanmadığını gösterir

(vii) **Topluluk gözetimi düzenlemeleri**: Topluluk gözetimi düzenlemeleri, kişilerin ve ailelerin destek ve yönlendirmeyle topluluğa salıverildiği ("gözetim" ile) bir dizi uygulamayı ifade eder. Destek düzenlemeleri kapsamında şunlar yer alabilir: kalacak yer, okul veya iş bulmada yardım; veya diğer durumlarda doğrudan eşya temini, sosyal güvenlik ödemeleri ve diğer hizmetlerin temini. "Gözetim", açık veya yarı açık kabul veya sığınma merkezlerinde veya kişi serbestçe toplum içinde yaşarken ilgili hizmet sağlayıcısının ofisinde olabilir. Gözetim, sığınmacının serbest bırakılması için bir koşul olabilir ve bu nedenle, hizmet sağlayıcısına doğrudan raporlama yapılır veya bunun alternatifi olarak, ayrı ayrı göç veya diğer ilgili mercilere doğrudan raporlama yapılabilir.

Gözetim ayrıca isteğe bağlı olabilir. Bu kapsamda, katılım sağlama zorunlulukları olmadan kişilere mevcut hizmetler hakkında bilgi verilir. Topluluk gözetimi ayrıca vaka yönetimini de kapsayabilir (bkz. bir sonraki bölüm)

Tamamlayıcı önlemler ve diğer değerlendirmeler

Vaka yönetimi

Vaka yönetimi gözaltı politika ve programlarının başarılı alternatiflerinde önemli bir unsur ve iyi sığınma sistemlerinin bir bileşeni olarak belirlenmiştir. Vaka yönetimi, statülerinin belirlenmesi sürecinde, bilinçli karar alma, zamanında ve adaletli statü çözümü ve kişilerin geliştirilmiş mücadele mekanizmaları ve iyi hallerine odaklanmak suretiyle kişileri ve sığınma taleplerini desteklemeye ve yönetmeye ilişkin bir

stratejidir.[136] Söz konusu politikalar, sığınma prosedürü ile yapıcı yönde yer almayı ve uyum oranlarında gelişmeyi beraberinde getirir.

Vaka yönetimi, sığınma sürecinin ilk aşamalarında başlayan ve mülteci statüsü ve başka bir yasal statü verilene kadar ve sınır işlemi gerçekleştirilene kadar devam eden bütüncül bir sürecin parçasıdır. Konsept, her bir sığınmacıya, sığınma (ve duruma göre diğer göç ve/veya geri dönme süreçleri) ile serbest bırakılmalarına ilişkin koşullar ve işbirliği içinde hareket etmemenin yaratacağı sorunlar hakkında açık ve net bilgi verme dahil olmak üzere tüm vakadan sorumlu bir "vaka yöneticisinin" atanmasıdır. Bu bağımsız bir süreçtir; fakat gözaltı programlarına başarılı bir alternatif unsur olarak tanımlanmaktadır. Şeffaflık, aktif bilgi paylaşımı ve tüm aktörler arasında iyi işbirliğinin ilgili kişiler arasında güven oluşturduğu ve uyum düzeylerini arttırdığı görülmüştür.[137]

Personelin becerileri ve kişilikleri

Personelin becerileri ve kişilikleri alternatiflerin başarılı ve başarısız olmasına katkı sağlayabilir. Personelinin işe alım ve eğitim süreçlerinin iyi yönetilmesi gerekir ve ihtiyaca göre tasarlanmış eğitim, ders ve/veya sertifika programları bu kapsamda yer alır.[138] Davranış kuralları ve personel davranışlarına ilişkin diğer düzenlemeler, gözaltı önlemleri ve gözaltı alternatiflerinin önemli unsurları olabilir.

STKler veya özel yükleniciler tarafından işletilen alternatifler

Alternatifler **sivil toplum kuruluşları veya özel kuruluşlarca** yürütüldüğünde, ilgili hükümet mercileriyle yasal açıdan bağlayıcı bir anlaşma yapılması ve bu anlaşmanın, hükümet, bağımsız ulusal teftiş birimleri ve/veya uluslararası kuruluşlar veya organlar (BMMYK gibi) tarafından uygunluk açısından izlenmelidir. Anlaşmada her bir organın rolleri ve sorumluluklarının yanı sıra şikayetler ve teftiş düzenlemeleri belirlenmeli ve koşulların karşılanmadığı durumlarda anlaşmanın feshedilmesi öngörülmelidir. Anlaşmalarda gerekenden daha kısıtlayıcı önlemler kullanmak üzere çeşitli inisiyatiflerin öngörülmemesi önem arz eder. Sivil toplum kuruluşlarının veya özel kuruluşların alternatiflerin yönetimi ve/veya uygulanmasındaki rolüne karşın ve iyi uygulama söz konusu birimler için gözaltına alınanların refahlarını dikkate almak üzere kanuni bir görev yüklese de, uluslararası hukuk açısından Devletin, insan haklarının ve mülteci hukuku standartlarının karşılanmasına yönelik sorumluluğu devam etmektedir. Özgürlük veya hareket serbestisine yönelik kısıtlama uygulama kararının Devlet Kurumu dışındaki bir kurum tarafından alınamayacağı akıldan çıkarılmamalıdır.[139]

Sivil toplum kuruluşlarının veya özel kuruluşların **uymamaya ilişkin talimatların uygulanması** sürecindeki rolü (izlenebilmesi için gaiplik veya kaçma durumlarını yetkililere bildirmek gibi) farklılık göstermektedir. Ancak, bu kuruluşların uygulama sürecine katılmasına gerek yoktur.

Son Notlar

[1] Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi, (HRC), CCPR Genel Yorum No. 15: *S5:el Sözleşme Altında Yabancıların Durumu,* 11 Nisan 1986, para. 5,: http://www.unhcr.org/refworld/docid/45139acfc.html. Ayrıca bkz, , *Moustaquim -. Belçika Davası,* (1991), Avrupa Konseyi: Avrupa Konseyi5139acfc.htmlr.o (Avru), Başvuru. No. 26/1989/186/246, para. 43, ş3,a.89/186/246,39acfc.h: http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b7018.html ve *Vilvarajah ve Dirajahid - Birlerajahid/3ae Davası,* (1991), A199, Başvuru. No. 45/1990/236/302-306, para. 103, ş03, 90/236/302-306,18.ht: http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b7008.html.

[2] Bkz, özellikle, BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), Yüksek Komiserin Programı İcra Komitesi (ExCom), Bireysel Sığınma Sistemleri Bağlamında Sığınmacıların Karşılanmasına İlişkin Sonuçlar, No. 93 (LIII) – 2002, ş002,)el Sığınma Sisteml: http://www.unhcr.org/refworld/docid/3dafdd344.html. Tp: ExCom konu bazında BMMYK'den erişilebilir çları: //www.unhcr.org/refworld/docid/3dafdd344.d, *A Thematic Compilation of Executive Committee Conclusions,* 6th edition, June 2011, http://www.unhcr.org/refworld/docid/3dafdd344.html.

[3] UNHCR, *Mültecileri Koruma ve Karma Göç: 10 Maddeli Eylem Planı,* Şubat 2011, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4d9430ea2.html.

[4] Edwards, *Temel İlkelere Dönüş: Bireyin Özgürlük ve Güvenlik Hakkı ve Mülteciler, Sığınmacılar ve Vatansız Kişiler ve Diğer Göçmenler için "Gözaltı Alternatifleri",* BMMYK Yasal ve Koruma Politikası Araştırma Serisi ,PPLA/2011/01.Rev.1, Nisan 2011, sayfa 1 (*"Gözaltına alınma ihtimalinin düzensiz göçü caydırdığına veya kişileri sığınma talebinde bulunmaktan vazgeçirdiğine dair deneysel bir kanıt mevcut değildir.") (*Edwards, *Temel İlkelere Dönüş: Bireyin Özgürlük ve Güvenlik Hakkı ve Mülteciler, Sığınmacılar ve Vatansız Kişiler ve Diğer Göçmenler için "Gözaltı Alternatifleri"*), şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4dc935fd2.html; BM, Göçmenlerin İnsan Hakları konusunda Özel Raportör, François Crépeau'nun Raporu, A/HRC/20/24, 2 Nisan 2012, para. 8'de belirtildiği gibi,: http://www.unhcr.org/refworld/docid/502e0bb62.html

[5] Diğer ülkelerde sığınma talep eden vatansız kişi ile 1966 tarihli Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi (ICCPR), Madde 12(4)'teki anlamıyla "kendi" ülkesinde ikamet eden vatansız kişiler arasında net bir ayrım yapılması gerekir. Genellikle doğdukları ülke olan bir Devlette uzun süredir ikamet eden kişiler ikinci tanım kapsamında yer alır. "Kendi ülkeleri" olduğundan, ülkeye girme ve ülkede kalma hakları vardır ve bu durumun ulusal hukuk kapsamındaki statüleri açısından önemli sonuçları vardır. Gözaltı için kabul edilebilir gerekçeleri düzenleyen kurallar bu iki grup için farklı olacaktır (Kılavuz İlke 4.1) İlk tanımla ilgili olarak, işbu Kılavuz İlkelerde çerçevesi belirlenen gerekçeler geçerlidir; ancak "kendi" ülkesinde ikamet eden vatansız kişilere ilişkin söz konusu gerekçeler birçok durumda keyfi ve yasadışı (süresiz dahil) uygulamalara neden olacaktır. Gözaltı ve vatansız kişiler hakkında daha fazla bilgi için bkz. BMMYK, *Vatansızlık Kılavuz İlkeleri No. 2: Bir Kişinin Vatansız olup olmadığının Belirlenmesine İlişkin Prosedürler,* 5 Nisan 2012, HCR/GS/12/02, paragraf. 59-62, ş9-62,af./02,atansız olu: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f7dafb52.html.

[6] *"'Uluslararası koruma ihtiyacı olduğu tespit edilmeyen kişiler' terimi şu şekilde anlaşılmaktadır: uluslararası koruma talep eden, fakat iddialarına ilişkin olarak adil şartlarda yapılan değerlendirmenin ardından bu kişiler 1951 tarihli Sözleşmede belirlenen kriterler temelindemülteci statüsüne uygun bulunmamakla birlikte, diğer uluslararası yükümlülüklere veya ulusal hukuka istinaden uluslararası koruma ihtiyaçlarının da olmadığının belirlenmiştir.",* Bakınız BMMYK Yürütme Komitesi, Uluslararası Koruma İhtiyacı Olmadığına Karar Verilen Kişilerin Geri Dönüşüne İlişkin Sonuçlar, No. 96 (LIV) – 2003, gerekçe para. 6, ş,ra.çerin Geri Dönüşüne: http://www.unhcr.org/3f93b1ca4.html.

[7] Bkz. not 22.

[8] *Guzzardi – İtalya Davası,* (1980), AİHM, Başvuru No. 7367/76, para. 93, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/502d42952.html

[9] *Amuur – Fransa Davası,* (1996), AİHM, Başvuru No. 19776/92, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b76710.html.

[10] Örneğin Bkz, *Guzzardi – İtalya Davası, dip*not 8.

[11] Örneğin Bkz, *Medvedyev – Fransa Davası,* (2010), AİHM, Başvuru No. 3394/03, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/502d45dc2.html ve *J.H.A. - İspanya Davası,* BM İşkenceyle Mücadele Komitesi (CAT), CAT/C/41/D/323/2007, 21 Kasım 2008, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4a939d542.html.

[12] "Sınır ötesi" gözaltısı, diğerlerinin yanı sıra, sığınmacıların başka bir ülkenin topraklarındaki transferini ve gözaltını ifade eder ve söz konusu Devletle yapılan anlaşma kapsamındakiler de buna dahildir. Gönderen ülkenin o ülkede geçerli olan insan hakları standartlarına ilişkin sorumluluğu bazı etkenlere bağlı olacaktır. Örneğin Bkz, BMMYK, Mültecilerin Statüsüne ilişkin 1951 tarihli Sözleşme ve 1967 tarihli Protokol kapsamındaki *Geri Göndermeme Yükümlülüklerine İlişkin Tavsiye Görüş,* 26 Ocak 2007, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/45f17a1a4.pdf.

[13] Edwards, *Temel İlkelere Dönüş: Bireyin Özgürlük ve Güvenlik Hakkı ve Mülteciler, Sığınmacılar ve Vatansız Kişiler ve Diğer Göçmenler için "Gözaltı Alternatifleri",* bkz not 4, Şekil 1.

[14] Madde 1(A)(2), 1967 tarihli Mültecilerin Statüsüne ilişkin Protokolle yapılan değişikliklerin işlenmiş şekliyle 1951 Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme (1951 tarihli Sözleşme).

[15] Bkz, özellikle, Madde I(2), Afrika'daki Mülteci Problemlerinin Spesifik Yönlerini Düzenleyen Sözleşme; Sonuç No. 3, Mülteciler *Cartagena Deklarasyonu, Orta Amerika, Meksika ve Panama'daki Mültecilerin Uluslararası Korumasına İlişkin Toplantı,* 1984 (1984 Cartagena Deklarasyonu).

[16] Bkz. özellikle, *Üçüncü Ülke Vatandaşlarını veya Vatansız Kişilerin Uluslararası Korumadan Faydalanabilmesine, Mültecilere Tek bir Statü veya İkincil Korumadan Faydalanabilen Kişilere ve Verilen Korumanın İçeriğine İlişkin Standartlar hakkında 2011/95/EU sayılı ve 13 Aralık 2011 tarihli* Avrupa Birliği *Konsey Direktifi (yeniden düzenlenmiş),* 20 Aralık 2011, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f197df02.html; *Yerinden Edilmiş Kişilerin Kitlesel Akımı durumunda Geçici Koruma Verilmesine ilişkin Asgari Standartlar ve Söz Konusu Kişilerin kabul Edilmesi ve Bunun Sonuçları açısından Üre Devletler Arasında Denge Sağlamaya Yönelik Çalışmaların Teşvik Edilmesine Yönelik Önlemler Hakkında*

2001/55/EC sayılı 20 Temmuz 2001 tarihli Avrupa Birliği *Konsey Direktifi,* 7 Ağustos 2001, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ddcee2e4.html.

[17] 1954 tarihli Vatansız Kişilerin Statüsüne ilişkin Sözleşme 1 (1954 Vatansızlık Sözleşmesi). Daha fazla bilgi için bkz., BMMYK, Vatansızlığa İlişkin Kılavuz İlkeler *No. 1:* 1954 tarihli Vatansız Kişilerin Statüsüne ilişkin Sözleşme *Madde 1(1) "Vatansız Kişi" tanımı,* 20 Şubat 2012, HCR/GS/12/01, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f4371b82.html.

[18] Madde 1(A)(2), ikinci paragraf, 1951 tarihli Sözleşme.

[19] Madde 14, *İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi,* 1948 (UDHR); Madde 22 (7) ACHR; Madde 12(3), ACHPR; Madde 27, İnsan Hakları ve Yükümlülükleri ile ilgili Amerika Deklarasyonu, 1948 (ADRDM); Madde 18, Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı, 2000, (CFREU).

[20] Madde 31, 1951 tarihli Sözleşme.

[21] Bkz. örn, Madde 3 ve 9, UDHR; Madde 9, ICCPR; Madde 1 ve 25, ADRDM; Madde 6, ACHPR; Madde 7 ACHR; Madde 5, AİHS; Madde 6, CFREU.

[22] Bkz. örn, Madde 12, ICCPR, ülkede yasal olarak ikamet eden kişilerin hareket serbestisi hakkı ile ikamet yerlerini seçme hakkını ve kendi ülkesi dahil olmak üzere ülkeyi terk etme hakkını kapsar. Bkz. ayrıca, Madde 12, İnsan Haklarına ilişkin Afrika Şartı, 1981 (ACHPR); Madde 22, İnsan Haklarına İlişkin Amerika Sözleşmesi, 1969 (ACHR); Madde 2, İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme (değişiklerin işlendiği şekliyle), 1950 (AİHS); Madde 2, AİHM Protokol No. 4, Sözleşmede ve Sözleşmenin Birinci Protokolündekiler Dışındaki *Belirli Hak ve Özgürlüklerin Garanti Altına Alınması,* 1963; Madde 45, CFREU.

[23] Bkz, BMMYK Yürütme Komitesi, Mülteci ve Sığınmacıların Gözaltına Alınmasına İlişkin Sonuçlar, No. 44 (XXXVII) –1986, para. (b), şu adresten ulaşılabilir:: http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae68c43c0.html. Bkz ayrıca, BMMYK Yürütme Komitesi, No. 55 (XL) – 1989, para (g); 85 (XLIX) –1998, para. (cc), (dd) ve (ee); ve 89 (LI) –2000, üçüncü paragraf, hepsine şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/3d4ab3ff2.html.

[24] BM İnsan Hakları Komitesi (HRC), Genel Yorum No. 18:*Ayrımcılık Karşıtlığı,* 10 Kasım 1989, para. 1, şu adresten ulaşılabilir:: http://www.unhcr.org/refworld/docid/453883fa8.html; BM İnsan Hakları Komitesi (HRC), Genel Yorum No. 15: Yabancıların *Sözleşmenin Kapsamındaki yeri, yukarıdaki dipnot* 1.

[25] *1951 tarihli Sözleşme* Madde 31(2)'de aşağıdakiler öngörülmektedir: *"Taraf Devletler, mültecilere sadece gerekli olan kısıtlamaları uygular ve söz konusu kısıtlamalar sadece ülkedeki statüleri resmiyet kazanana veya bu kişiler başka bir ülkeye kabul edilene kadar uygulanır. Taraf Devletler mültecilere başka bir ülkeden giriş izni almak için makul bir süre verir ve gerekli imkanları sağlar".* Bkz BMMYK, *Uluslararası Korumaya İlişkin Küresel İstişareler: 1951 tarihli Sözleşme Madde 31 Özel Sonuçları – Revize Edilmiş, Cenevre Uzman Yuvarlak Masa Toplantısı*, 8-9 Kasım 2001 (BMMYK *Küresel İstişareler Özet Sonuçları*: *1951 tarihli Sözleşme* Madde 31), para. 3, şu adresten ulaşılabilir:: http://www.unhcr.org/419c783f4.pdf. Bkz. ayrıca, BMMYK, *Uluslararası Korumaya İlişkin Küresel İstişareler /Üçüncü Rota: Bireysel Sığınma Sistemleri Bağlamında Muamele Standartları dahil Olmak Üzere Sığınmacıların Karşılanması,* 4 Eylül 2001, EC/GC/01/17 (BMMYK *Küresel İstişareler Sığınmacıların Karşılanması*), şu adresten ulaşılabilir:: http://www.unhcr.org/refworld/docid/3bfa81864.html.

[26] *1951 tarihli Sözleşme* Madde 26'de şu hüküm bulunmaktadır: *"Her bir Taraf Devlet, yasal olarak topraklarında yaşayan mültecilerin kendi ikamet yerlerini seçme ve aynı koşullar altında yabancılara genel olarak uygulanan düzenlemelere tabi olmak üzere topraklarında serbestçe hareket etme hakkına uyacaktır." 1954* tarihli Vatansız Kişilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme Madde 26'da da aynı hüküm bulunmaktadır.

[27] BMMYK, *"Yasalara Uygun Şekilde Kalan" – Yorumla ilgili bir not,* 1988, http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/42ad93304.pdf; BMMYK *Küresel İstişareler*: *Sığınmacıların Karşılanması*, yukarıdaki dipnot 25, para. 3, şu adresten ulaşılabilir:: http://www.unhcr.org/refworld/docid/3bfa81864.html.

[28] Örneğin, Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi (ICCPR) Madde 9(1)'de açıkça şu hüküm öngörülmektedir: *"Kanunda belirtilen gerekçeler ve prosedür haricinde hiç kimse özgürlüğünden mahrum bırakılmaz.".*

[29] *Lokpo ve Touré – Macaristan Davası,* (2011), AİHM, Başvuru No. 10816/10, para. 21 (nihai karar), şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4e8ac6652.html.

[30] *A.g.e.* AİHM şunu ifade etmiştir: *"Değerlendirme süresinde gözaltı, ilgili hükmün amacına uygun olmalıdır ki bu da, kişilerin keyfi şekilde özgürlüklerinden mahrum bırakılmasının önlenmesidir."*

[31] *Bozano – Fransa Davası,* (1986), AİHM, Başvuru No. 9990/82, para. 54, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4029fa4f4.html; *H.L. - Birleşik Krallık Davası,* (2004), AİHM, Başvuru No. 45508/99, para. 114, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/502d48822.html. Bkz ayrıca, *Dougoz – Yunanistan Davası,* (2001), AİHM, Başvuru No. 40907/98, para 55: kanun *"tüm keyfiyet risklerini engellemek adına yeterli düzeyde erişilebilir ve net olmalı",* şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/3deb8d884.html.

[32] Kanunların geriye dönük olarak uygulanmaması gerektiği ilkesi, cezai kovuşturma, tutuklama veya gözaltı başta olmak üzere birçok yargı yetkisi için geçerlidir: bkz. örn, Kişinin Haklarına ve Görevlerine İlişkin Amerikan Bildirgesi (ADRDM) Madde 25. Bu maddedeki hüküm kısmen şu şekildedir, "Hiç kimse, daha eski tarihli kanunlarla belirlenen durumlar veya prosedürler haricinde özgürlüğünden mahrum bırakılamaz*." Bkz. ayrıca, Amuur – Fransa Davası,* yukarıdaki dipnot 9, para. 53.

[33] BM Keyfi Gözaltı Çalışma Grubu Tavsiyesi (WGAD), İnsan Hakları Komisyonu Elli Altıncı Oturum Raporu*,* E/CN.4/2000/4, 28 Aralık 1999, Ek II, Görüşme No. 5, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/3b00f25a6.pdf.

[34] *Louled Massoud – Malta Davası,* (2010), AİHM, Başvuru No. 24340/08, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4c6ba1232.html.

[35] Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi (ICCPR) Madde 9 "durumun gerektirmesine" tabi olması ve "önlemlerin uluslararası hukuk kapsamındaki yükümlülüklerine uygun olmaması ve ayrımcılık içermemesi …" (Madde 4, ICCPR) ile olağanüstü halden sapma gösterebilir. Ayrıca, A – Avustralya Davası, HRC, Comm. No. 560/1993, 3 April 1997, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b71a0.html,. Sığınmacıların gözaltına alınmasının, alışılagelmiş uluslararası hukuk unsuru olarak yasaklandığına dair bir dayanak bulamamıştır (para. 9.3).

[36] *Van Alphen – Hollanda Davası, BM İnsan Hakları Komitesi* Yorum No. 305/1988, 23 Temmuz 1990, para. 5.8, şu adresten ulaşılabilir: http://www.ohchr.org/Documents/Publications/SDecisionsVol3en.pdf.

[37] *Adı geçen eser. ve A* – Avustralya Davası, yukarıdaki dipnot 35, para. 9.2-9.4 (orantılılığa dayalı).

[38] Bkz. örneğin, *A v.* Avustralya, yukarıdaki not 35; C - Avustralya Davası, *BM İnsan Hakları Komitesi* Yorum No. 900/1999, 28 Ekim 2002, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/3f588ef00.html.

[39] *A* – Avustralya Davası, yukarıdaki dipnot 35, para. 9.

[40] BM Keyfi Gözaltı Çalışma Grubu Tavsiyesi (WGAD), *İnsan Hakları Konseyi Onuncu Oturumunu Raporu,* 16 Şubat 2009, A/HRC/10/21, para. 67, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/502e0de72.html. Bazı bölgesel belgeler, göç nedeniyle gözaltı dayanaklarını açıkça sınırlamaktadır. AİHS Madde 5(f): *"Aşağıdaki durumlar ve kanunda öngörülen bir usule uygun olarak yapılması hariç olmak üzere hiç kimse özgürlüğünden mahrum edilemez: (f) kişinin ülkeye yasadışı girişini etkilemesini engellemek amacıyla veya sınır dışı veya suçluların iadesi amacıyla hakkında dava açılmış kişiyi yasal olarak tutuklama veya gözaltına alma."* *A* - Avustralya Davası, yukarıdaki dipnot 35, para. 9.4.

[41] *A* – Avustralya Davası, yukarıdaki dipnot 35, para. 9.4.

[42] BMMYK Yürütme Komitesi, Mülteci ve Sığınmacıların Gözaltına Alınmasına İlişkin Sonuçlar, yukarıdaki dipnot 23, para. (b).

[43] Uluslararası Gözaltı Koalisyonu (IDC), *Alternatifler Mevcut,* 2011, Topluluk Değerlendirme ve Yerleştirme Modeline Giriş, şu adresten ulaşılabilir: http://idcoalition.org/cap/handbook.

[44] *R (Suckrajh uygulaması ile ilgili) - (1) Sığınma ve Göç Mahkemesi ve (2) İçişleri Bakanı,* EWCA Civ 938, Birleşik Krallık (İçişleri Bakanlığı) Davası: Temyiz Mahkemesi (İngiltere ve Galler), 29 Temmuz 2011, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4e38024f2.html.

[45] BMMYK Yürütme Komitesi, Mülteci veya Sığınmacı Statüsüne İlişkin Mesnetsiz veya Kötü Uygulamalara İlişkin Sonuçlar, 20 Ekim 1983, No. 30 (XXXIV) -1983, para. (d), şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae68c6118.html.

[46] BMMYK Yürütme Komitesi, *Mülteci ve Sığınmacıların Gözaltına Alınmasına İlişkin Sonuç,* yukarıdaki dipnot 23, para. (b).

[47] Bkz. örneğin, BMMYK Yürütme Komitesi Sonuçları No. 58 (XL) – 1989, Koruma Verilen bir Ülkeden Düzensiz Şekilde Hareket Eden Mülteci ve Sığınmacı Sorunu, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/3ae68c4380.html. Bkz ayrıca, BMMYK Küresel İstişareler Özet Sonuçları: 1951 tarihli Sözleşme Madde 31, yukarıdaki not 25.

[48] BMMYK ve İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (OHCHR), Sığınmacı, Mülteci, Göçmen ve Vatansız Kişilerin Gözaltına Alınmasına Alternatifler hakkında Küresel Yuvarlak Masa Toplantısı*: Özet Sonuçlar,* Mayıs 2011 (Küresel Yuvarlak Masa Toplantısı Özet Sonuçları), para 6, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4e315b882.html. Bkz. ayrıca, BMMYK, Vatansızlığa İlişkin Kılavuz İlkeler *No.2: Bir İnsanın Vatansız bir Kişi Olup Olmadığının Belirlenmesine İlişkin Prosedürler,* 5 Nisan 2012, HCR/GS/12/02, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f7dafb52.html.

[49] BMMYK Yürütme Komitesi, *Mülteci ve Sığınmacıların Gözaltına Alınmasına İlişkin Sonuç,* yukarıdaki dipnot 23, para. (b).

[50] Ulusal güvenliğin anlamı için, bkz. BM İnsan Hakları Komisyonu, *Vatandaşlık hakları ile Siyasi haklar Uluslararası Sözleşmesindeki Sınırlama ve İstisna Hükümlerine İlişkin*

Siracusa İlkeleri , 28 Eylül 1984, E/CN.4/1985/4, paragraf 29-32, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4672bc122.html.

[51] Bkz örneğin, *A. Ve diğerleri v. Birleşik Krallık,* (2009), AİHM, App. No. 3455/05, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/499d4a1b2.html.

[52] Bkz, *Bozano v. Fransa,* yukarıdaki not 31; *Shamsa – Polonya Davası,* (2003), AİHM, Başvuru No. 45355/99 ve 45357/99, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/402b584e4.html; *Gonzalez – İspanya Davası,* (2008), AİHM, Başvuru No. 30643/04, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/502e31e42.html,ve *Amuur – Fransa Davası,* yukarıdaki dipnot 9.

[53] Madde 31, 1951 tarihli Sözleşme; Madde 18(1), Üye Devletlerde Mülteci Statüsünün Verilmesi ve Geri Alınmasına İlişkin Prosedürlere Yönelik Asgari Standartlar hakkında *2005/85/EC* sayılı *1 Aralık 2005 tarihli* Avrupa Birliği Konsey Direktifi, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4394203c4.html.

[54] WGAD *İnsan Hakları Konseyi Yedinci Oturumunu Raporu,* A/HRC/7/4/, 10 Ocak 2008, para. 53: *"ülkeye yasadışı girişin mücrimleştirilmesi, Devletin yasadışı göçü kontrol etme ve düzenleme amacını aşar ve gereksiz [ve bu nedenle keyfi] gözaltına yol açar."* Şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/502e0eb02.html.

[55] Madde 5 (3), Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi (ACHR); Madde 7(2) Afrika İnsan ve Halkların Hakları Şartı (Banjul Şartı) ACHPR; Madde 5(3) Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı (CFREU).

[56] Bkz. *Lokpo ve Touré – Macaristan Davası,* yukarıdaki dipnot 29; R.U. – Yunanistan Davası, (2011), AİHM, Başvuru No. 2237/08, para. 94, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f2aafc42.html. Bkz. ayrıca, *S.D. - Yunanistan Davası,* (2009), AİHM, Başvuru No. 53541/07, para. 62, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4a37735f2.html. AİHM, sınır dışı etme amacıyla gözaltına alma işleminin sadece sığınma talebine ilişkin nihai karar verildikten sonra gerçekleşebileceğini savunmuştur. Bkz. ayrıca, BMMYK, *Alaa Al-Tayyar Abdelhakim - Macaristan Davası'nda BM Mülteci Yüksek Komiserliği Sunumu,* 30 Mart 2012, Başvuru No. 13058/11, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f75d5212.html; *Said - Macaristan Davası'nda* BM Mülteciler Yüksek Komiserliği Sunumu, 30 Mart 2012, Başvuru No. 13457/11, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f75d5e72.html.

[57] *Vasileva – Danimarka Davası,* (2003), AİHM, Başvuru. No. 52792/99, para. 37, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/502d4ae62.html ve *Lokpo ve Touré – Macaristan Davası,* yukarıdaki dipnot 29.

[58] *C* – Avustralya Davası, yukarıdaki dipnot 38, para. 8.2.

[59] Bkz. örneğin, *Sahin – Kanada Davası, (Vatandaşlık ve Göç Bakanı)* [1995] 1 FC 214 şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b6e610.html. Bkz. ayrıca, WGAD, *Görüş No. 45/2006,* UN Doc. A/HRC/7/4/Add.1, 16 Ocak 2008, para. 25, şu adresten ulaşılabilir: http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/7session/reports.htm ve WGAD, Göçmenler ve Sığınmacılara İlişkin Durum hakkında Hukuki Görüş, BM Doc. E/CN.4/1999/63, para. 69: "Yabancının idari gözaltı alternatiflerinden yararlanma ihtimali." şu adresten ulaşılabilir: http://ap.ohchr.org/documents/alldocs.aspx?doc_id=1520 ve WGAD, İnsan Hakları Konseyi On Üçüncü Oturumu Raporu, A/HRC/13/30, 15 Ocak 2010, para. 65, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/502e0fa62.html

[60] Küresel Yuvarlak Masa Toplantısı Sonuçları, yukarıdaki dipnot 48, para 2.
[61] Küresel Yuvarlak Masa Toplantısı Sonuçları, yukarıdaki dipnot 48, para 20.
[62] Diğer haklar şunları kapsar: Mahremiyet hakkı (Madde 12, UDHR; Madde 17(1), ICCPR; Madde 16(1), CRC; Madde 11 ACHR; Madde 5 ADRDM; Madde 8 AİHS; Madde 7 CFREU), aile hayatı hakkı (Madde 12 ve 16(3), UDHR; Madde 23(1), ICCPR; Madde 10(1) ICESCR; Madde 12(2), 1951 Mültecilerin ve Vatansız Kişilerin Statüsüne İlişkin BM Tam Yetkili Kişiler Konferansı Sözleşmesi ve Tavsiye B, Mültecilerin ve Vatansız Kişilerin Statüsüne İlişkin BM Tam Yetkili Kişiler Konferansı Nihai Eylemi, 25 Temmuz 1951, A/CONF.2/108/Rev.1, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/40a8a7394.html; Madde 18, ACHPR; Madde 17(1), ACHR; Madde 6, ADPDM; Madde 2 ve 8 AİHS; Madde 9, CFREU), acımasız ve onur kırıcı muamelenin yasaklanması (Madde 7, ICCPR; Madde 1, CAT; Madde 3, AİHS;. Madde 25 ADRDM; Madde 4 CFREU; Madde 5 ACHR; Madde 5 ACHPR).
[63] Küresel Yuvarlak Masa Toplantısı Özet Sonuçları, yukarıdaki dipnot 48, para 31.
[64] Küresel Yuvarlak Masa Toplantısı Özet Sonuçları, yukarıdaki dipnot 48, para. 19.
[65] Küresel Yuvarlak Masa Toplantısı Özet Sonuçları, yukarıdaki dipnot 48, para. 21.
[66] Edwards, *Temel İlkelere Dönüş: Bireyin Özgürlük ve Güvenlik Hakkı ve Mülteciler, Sığınmacılar ve Vatansız Kişiler ve Diğer Göçmenler için "Gözaltı Alternatifleri,* yukarıdaki dipnot 4, sayfa 1.
[67] Küresel Yuvarlak Masa Toplantısı Özet Sonuçları, yukarıdaki dipnot 48, para. 21.
[68] Küresel Yuvarlak Masa Toplantısı Özet Sonuçları, yukarıdaki dipnot 48, para. 21.
[69] Edwards, *Temel İlkelere Dönüş: Bireyin Özgürlük ve Güvenlik Hakkı ve Mülteciler, Sığınmacılar ve Vatansız Kişiler ve Diğer Göçmenler için "Gözaltı Alternatifleri,* yukarıdaki dipnot 4; Uluslararası Gözaltı Koalisyonu, *Alternatifler Var, Göçle Bağlantılı Gereksiz Gözaltını Önleme El Kitabı,* 2011, şu adresten ulaşılabilir: http://idcoalition.org/cap/handbook/.
[70] Küresel Yuvarlak Masa Toplantısı Özet Sonuçları, yukarıdaki dipnot 48, para. 24.
[71] Madde 3, 1951 tarihli Mülteci Sözleşmesi; Madde 2, UDHR; Madde 2, ICCPR; Madde 2(2), ICESCR; Madde 2, CRC; Madde 7, CMW ve Madde 5, CRPD ile bölgesel araçlarda Madde 2, ADRDM; Madde 24, ACHR; Madde 14 AİHS; Madde 21, CFREU ve Madde 2 ve 3, ACHPR.
[72] Gözaltı gerekçesiyle ihlal edilemez: Madde 4, ICCPR. Madde 15, AİHS'de ve Madde 27, ACHR'de benzer bir hüküm bulunmaktadır. Bkz. ayrıca, Madde 8, 1951 tarihli Sözleşme.
[73] CERD, Genel Tavsiye No. 30: *Vatandaş Olmayanlara Yönelik Ayrımcılık,* UN Doc. A/59/18, 10 Ocak 2004, para. 19: CERD Komitesi özellikle, Devletlerin vatandaş olmayanların güvenliğinin– özellikle de keyfi gözaltı bağlamında- ve mülteci ve sığınmacı merkezlerindeki koşulların uluslararası standartları karşılamasının sağlanması gerektiğini ifade etmiştir, Şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/0/e3980a673769e229c1256f8d0057cd3d.
[74] Örneğin, sınır dışı işlemlerinde, vatandaşlar ve vatandaş olmayanlar arasında, vatandaşın kendi ülkesinde ikamet etme hakkı olması ve sınır dışı edilememesi bağlamında, gerekçeli bir ayrım yapılabilir: *Moustaquim - Belçika Davası* (1991) 13 EHRR 802, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b7018.html. Bkz. ayrıca, *Agee v. BK* (1976) 7 DR 164 (Avrupa İnsan Hakları Komisyonu Kararı), şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4721af792.html.

[75] Bkz, *A -* Avustralya Davası, yukarıdaki not 35, para. 9.2; *Mukong v. Cameroon,* HRC Comm. No. 458/1991, 21 Temmuz 1994, para. 9.8, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4ae9acc1d.html.

[76] *A* – Avustralya Davası, yukarıdaki not 35, para. 9.4; WGAD, *İnsan Hakları Konseyi On Üçüncü Oturum Raporu,* yukarıdaki not 59, para. 61; WGAD *İnsan Hakları Komisyonu Elli Altıncı Oturum Raporu,* E/CN.4/2000/4, 28 Aralık 1999, Ek II, Görüşme No. 5, İlke 7, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/502e10612.html. Bkz, *Massoud - Malta Davası,* yukarıdaki not 34.

[77] WGAD *İnsan Hakları Komisyonu On Üçüncü Oturum Raporu,* yukarıdaki not 59, para. 62. Bkz ayrıca, BMMYK, *Vatansızlığa İlişkin Kılavuz İlkeler No. 3: Vatansız Kişilerin Ulusal Düzeydeki Statüsü,* 17 Temmuz 2012, HCR/GS/12/03, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/5005520f2.html.

[78] Madde 9 (2), ICCPR; Madde 7 (4), ACHR; Madde 5 (2) AİHS ve Madde 6, ACHPR.

[79] Bkz. WGAD, *İnsan Hakları Komisyonu Elli Altıncı Oturum Raporu,* E/CN.4/2000/4, 28 Aralık 1999, Ek II, Görüşme No. 5 şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/3b00f25a6.pdf.

[80] Madde 16(2), 1951 tarihli Sözleşme.

[81] *A. -* Avustralya Davası, yukarıdaki dipnot 35 ve *C. -* Avustralya Davası, yukarıdaki dipnot 38.

[82] Madde 9(4), ICCPR; Madde 7(6), ACHR; Madde 5(4), AİHS; Madde 25, paragraf 3, ADRDM; Madde 7(6), ACHR; Madde 6; Madde 7, ACHPR ile bağlantılı olarak okuyunuz; Madde 5, AİHS. Bkz örneğin, Madde 2(3), ICCPR; Madde 25, ACHR; Madde 13, AİHS.

[83] BMMYK Yürütme Komitesi Daimi Komitesi Konferans Salonu Raporu, Sığınmacıların ve Mültecilerin Gözaltına Alınması*: Çerçeve, Sorun ve Tavsiye Edilen Uygulama,* Temmuz 1999, EC/49/SC/CRP.13, Şekil 2, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/47fdfaf33b5.pdf.

[84] BMMYK Yürütme Komitesi, Sığınmacıların ve Mültecilerin Gözaltına Alınmasına İlişkin Sonuç, yukarıdaki not 23, para. (c). Bkz, BMMYK Küresel İstişareler: 1951 tarihli Sözleşme Madde 31'e ilişkin Özet Sonuçlar, yukarıdaki not 25; ve *I.M. – Fransa Davası,* AİHM, Başvuru No. 9152/09, 2 Şubat 2012, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f2932442.html.

[85] BMMYK Yürütme Komitesi Snuç, No. 85 (XLIX) – 1998, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae68c6e30.html. Bkz. ayrıca, WGAD, *İnsan Hakları Komisyonu Elli Altıncı Oturum Raporu,* E/CN.4/2000/4, 28 Aralık 1999, Ek II, Görüşme No. 5; WGAD, *İnsan Hakları Komisyonu Elli Altıncı Oturum Raporu,* E/CN.4/1999/63, 18 Aralık 1998, para. 69 ve 70, atıfta bulunulan ilkeler 3, 6, 7, 8, 9 ve 10.

[86] Daha fazla bilgi için BMMYK, Yaş, Toplumsal Cinsiyet ve Çeşitliliğin Ana Akıma Dahil Edilmesi, 31 May 2010, EC/61/SC/CRP.14, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4cc96e1d2.html.

[87] *Abdolkhani ve Karimnia - Türkiye Davası* (No.2), (2010), AİHM Başvuru No.50213/08, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4c5149cf2.html, Mültecilerin üç ay boyunca emniyet müdürlüğünde gözaltında tutulmasının AİHS Madde 3'ü ihlal ettiğini tespit etmiştir.

[88] Bazı insan hakları hükümleri spesifik olarak gözaltındaki koşullarla ilgilidir; ICCPR Madde 7 (işkencenin ve acımasız, insanlık dışı ve onur kırıcı muamelenin yasak olması), Madde 10 (insani koşullarda gözaltı hakkı) ve Madde 17 (aile hayatı ve mahremiyet hakkı) gibi. Bkz.

ayrıca, Gözaltında veya Tutuklu olan Kişilerin Korunmasına İlişkin BM İlkeleri, Genel Kurul Kararı 43/173 9 Aralık 1988, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/3b00f219c.html; Tutuklulara Yönelik Muameleye İlişkin BM Standart Asgari Kurallar 1955, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b36e8.html; Özgürlüklerinden Mahrum Bırakılan Çocukların Korunmasına ilişkin BM Kuralları, 1990, A/RES/45/113, 14 Aralık 1990, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/3b00f18628.html.

[89] İnsan Hakları Amerika Komisyonu, Göçmenlerin İnsan Hakları, Uluslararası Standartlar ve AB Geri Dönüş Direktifi, karar 03/08, 25 Temmuz 2008, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/488ed6522.html; Abdolkhani ve Karimnia - *Türkiye Davası*, yukarıdaki not 87.

[90] WGAD, *İnsan Hakları Konseyi Yedinci Oturum Raporu,* yukarıdaki not 54.

[91] *Muskhadzhiyeva ve diğerleri – Belçika Davası,* (2010), AİHM, Başvuru No. 41442/07, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4bd55f202.html, diğerlerinin yanı sıra çocukların yetişkinlere yönelik geçiş tesislerinde gözaltında tutulmasının insanlık dışı veya onur kırıcı olduğundan AİHS Madde 3'ü ihlal eder ve bu kişilerin gözaltına alınması ayrıca yasadışı kabul edilir.

[92] BM, Kadın Tutuklulara Muameleye İlişkin Kurallar ve Kadın Suçlulara Yönelik Vasi Olmayan Önlemler (Bangkok Kuralları), A/C.3/65/L.5, 6 Ekim 2010, Kural 42, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4dcbb0ae2.html.

[93] Kural 48, Bangkok Kuralları, *a.g.e.*

[94] Madde 22, 1951 tarihli Sözleşme; Md. 26, UDHR; Md. 13 ve 14, ICESCR; Md. 28, CRC; Md.10, CEDAW.

[95] Bkz, BM Genel Kurulu, Suç ve Güç Suistimali Mağdurları İçin Adalete İlişkin Temel İlkeler Deklarasyonu , 29 Kısım 1985, A/RES/40/43 şu adresten ulaşılabilir: http://www.un.org/documents/ga/res/40/a40r034.htm.

[96] BMMYK Yürütme Komitesi, Mülteci Kadınlar ve Uluslararası Korumaya İlişkin Sonuç, No. 39 (XXXVI) – 1985, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/3ae68c43a8.html ve BMMYK Yürütme Komitesi, *Riskle Karşı Karşıya Olan Kadın ve Kızlara İlişkin Karar,* No. 105 (LVII) –2005, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/45339d922.html.

[97] Avrupa Konseyi İşkenceyi Önleme Standartları Komitesi, Aralık 2010, şu adresten ulaşılabilir: http://www.cpt.coe.int/en/documents/eng-standards.pdf.

[98] BM, İş ve İnsan Hakları Kılavuz İlkeleri, A/HRC/17/31, 21 Mart 2011, para. 5 Küresel Yuvarlak Masa Toplantısı Özet Sonuçlar, yukarıdaki dipnot 48, para. 14.

[99] Madde 7(1), CRC ve Madde 24(2), ICCPR. Bkz. ayrıca, BMMYK Yürütme Komitesi, *Mülteci Çocuklara İlişkin Sonuç,* No. 47 (XXXVIII) – 1987, para. (f) ve (g), şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae68c432c.html; BM İnsan Hakları Konseyi, *Çocuk Hakları Kararı,* 20 Mart 2012, A/HRC/19/L.31, para. 16(c) ve 29-31, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/502e10f42.html; BM İnsan Hakları Konseyi, Doğum Kaydına İlişkin İşlem ve Herkesin Her Yerde Hukukun Önündeki Kişi Olarak Tanınmasına İlişkin Karar, 15 Mart 2012, A/HRC/19/L.24, şu adresten ulaşılabilir: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/19/L.24.

[100] Küresel Yuvarlak Masa Toplantısı Özet Sonuçlar, yukarıdaki dipnot 48, para. 10.

[101] Bkz, Jesuit Refugee Service - Europe (JRS-E), *Gözaltında Hassas Konuma Düşme,* Haziran 2010, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4ec269f62.html.

[102] Bu Kılavuz İlkelerin amaçları bakımından, çocuk şu şekilde tanımlanmaktadır *"18 yaşından küçük kimse",* Madde 1, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (CRC), 1990. Bkz. ayrıca, BM Özgürlüklerinden Yoksun Bırakılan Çocukların Korunmasına İlişkin Kurallar, yukarıdaki not 88.

[103] BMMYK, *Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi – Koruma ve Bakım Bilgisi Raporu,* Temmuz 2008, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/49103ece2.html. BMMYK, *Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesine İlişkin Kılavuz İlkeler,* Mayıs 2008, para. 20, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/48480c342.html. BMMYK, *BMMYK BID Kılavuz İlkeleri Alan El Kitabı,* Kasım 2011, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4e4a57d02.html. BMMYK, *Uluslararası Koruma Kılavuz İlkeleri No. 8: 1951 tarihli Sözleşme Madde 1(A)2 ve 1(F) ve/veya 1967 tarihli Mültecilerin Statüsüne İlişkin Protokol kapsamında Çocuk Sığınma Talepleri,* 22 Aralık 2009, HCR/GIP/09/08 (BMMYK *Çocuk Sığınma Taleplerine İlişkin Uluslararası Koruma Kılavuz İlkeleri*) para. 5, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b2f4f6d2.html. CRC Genel Yorum No. 6: Menşe Ülkelerinin Dışında Refakatsiz ve Ailelerinden Ayrı Düşmüş Çocuklara Yönelik Muamele, 1 Eylül 2005, CRC/GC/2005/6 şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/42dd174b4.html.

[104] *Muskhadzhiyeva ve diğerleri – Belçika Davası,* yukarıdaki dipnot 91.

[105] BMMYK Yürütme Komitesi Sonuç No. 107 (LVIII) – 2007, Riskle Karşı Karşıya Olan Çocuklar, para. G (i), şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/471897232.html. BMMYK *Çocuk Sığınma Taleplerine İlişkin Uluslararası Koruma Kılavuz İlkeleri*, yukarıdaki not 103. Bkz. ayrıca, Uluslararası Gözaltı Koalisyonu, *Esir Edilmiş Çocuklar: Göçmenlerin Gözaltına Alınmasından Etkilenen Mülteci, Sığınmacı ve Düzensiz Göçmen Çocukların Haklarının ve Özgürlüklerinin Korunmasının Sağlanmasına İlişkin Yeni Bir Modelin Uygulamaya Konulması,* 2012, http://idcoalition.org/wp-content/uploads/2012/03/Captured-Childhood-FINAL-June-2012.pdf; IDC, *Çocuklara Duyarlı Toplum Değerlendirme ve Yerleştirme Modeli*, şu adresten ulaşılabilir: http://idcoalition.org/ccap-5step-model/.

[106] *Popov – Fransa Davası,* (2012), AİHM, Başvuru No. 39472/07 ve 39474/07, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f1990b22.html.

[107] *A.g.e.*

[108] Çocukların kabul edilme koşulları için bkz. BMMYK, Mülteci Çocuklar: Koruma ve Bakıma İlişkin Kılavuz İlkeler, 1994, para. 92, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3470.html. WGAD *İnsan Hakları Konseyi On Üçüncü Oturum Raporu,* yukarıdaki dipnot 59, para. 60: *"Gözaltının alternatifleri dikkate alındığında, refakatçisi olmayan çocukların gözaltı işleminde [CRC], Madde 37(b), hüküm 2'ye –gözaltına sadece son çare olarak başvurulur- uyum sağlanması oldukça zordur." Mitunga – Belçika Davası,* (2006), AİHM, Başvuru No.13178/03, para. 103, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/45d5cef72.html.

[109] Küresel Yuvarlak Masa Toplantısı Özet Sonuçlar, yukarıdaki dipnot 48, para. 7. BMMYK Refakatçisi Olmayan Sığınmacı Çocuklara İlişkin Politika ve Prosedürler Yönelik Kılavuz

İlkeler, Şubat 1997, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3360.html. BMMYK *Çocuk Sığınma Taleplerine* ilişkin *Uluslararası Koruma Kılavuz İlkeleri*, yukarıdaki dipnot 103.

[110] BMMYK Refakatsiz Sığınmacı Çocuklara İlişkin Politika ve Prosedürler Yönelik Kılavuz İlkeler, *a.g.e.*

[111] Çocuğun diline ve kültürüne aşina olan bir yetişkin, yabancı ortamlarda yalnız olmanın stres ve travma etkisini hafifletebilir.

[112] Bkz CRC Genel Yorum No. 6: Menşe Ülkelerinin Dışında Refaksiz ve Ailelerinden Ayrı Düşmüş Çocuklara Yönelik Muamele, yukarıdaki dipnot 103, para. 61.

[113] Bkz. ayrıca, Bangkok Kuralları, yukarıdaki dipnot 92.

[114] Örneğin ülkeye kaçakçılık yoluyla getirilen kadınların onurlu bir şekilde yaşama hakkını korumak için özel önlemlerin uygulanması gerekebilir.

[115] Kural 5, Bangkok Kuralları, yukarıdaki dipnot 92.

[116] Kural 19, Bangkok Kuralları, yukarıdaki dipnot 92.

[117] Kural 33(1), Bangkok Kuralları, yukarıdaki dipnot 92.

[118] Kural 25(1), Bangkok Kuralları, yukarıdaki dipnot 92.

[119] Kural 25(2), Bangkok Kuralları, yukarıdaki dipnot 92.

[120] Bkz OHCHR, İnsan Hakları ve İnsan Kaçakçılığı Hakkında Tavsiye Edilen İlkeler ve Kılavuz İlkeler, E/2002/68/Add.1, şu adresten ulaşılabilir: http://www.ohchr.org/Documents/Publications/Traffickingen.pdf.

[121] Madde 14, Engelli Haklarına İlişkin Uluslararası Sözleşme, 2008 (ICRPD).

[122] BMMYK Yürütme Komitesi, Engelli Mülteciler ve BMMYK tarafından Korunan veya Yardım Edilen Diğer Engelli Kişilere İlişkin Sonuç, No. 110 (LXI) –2010, para. (c), (f), (h), (j), şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4cbeaf8c2.html.

[123] Yürütme Kurulu Sonucundan alınmıştır, *a.g.e.,* giriş paragrafı. 3.

[124] Madde 18(1)(b), ICRPD.

[125] Bkz. örneğin, Madde 17(1), *Avrupa Birliği: Üye Devletlerdeki Sığınmacıların Karşılanmasına İlişkin Asgari Standartları Belirleyen 2003/9/EC sayılı 27 Ocak 2003 tarihli Avrupa Birliği Konseyi, Konsey Direktifi,* şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ddcfda14.html.

[126] *Yogyakarta Uluslararası İnsan Hakları Kanununun Cinsel Yönelim ve Toplumsal Cinsiyet Kimliği ile İlişkili Olarak Uygulanmasına Yönelik İlkeler,* 2006, İlke 9: Gözaltında iken insani şekilde muamele görme hakkı, şu adresten ulaşılabilir: http://www.yogyakartaprinciples.org/index.html.

[127] OHCHR, İnsan Hakları İzleme, Eğitim El Kitabı Bölüm V, (s. 87-93), Profesyonel Eğitim Serisi *n°7,* 2001, şu adresten ulaşılabilir: http://www.ohchr.org/Documents/Publications/training7Introen.pdf; OHCHR, *İstanbul Protokolü, İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçük Düşürücü Muamele veya Cezanın Etkili Soruşturması ve Belgelenmesine İlişkin El Kitabı,* Profesyonel Eğitim Serisi no. 8, 2001, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/docid/4638aca62.html; İşkenceyi Önleme, Gözaltı Yerlerini İzleme Birliği*: Uygulama Kılavuzu,* 2004, şu adresten ulaşılabilir: http://www.apt.ch.

[128] İlgili antlaşma hükümleri arasında, 1951 tarihli Sözleşme Madde 35 ve 36'da ve 1967 tarihli Protokol Madde 2'de öngörülen uluslararası koruma yetkisini kullanırken Devletlerin BMMYK ile işbirliği yapma yükümlülüğü ile bağlantılı olarak BMMYK Tüzüğü paragraf 8, ACHPR madde 45 ve Üçüncü Ülke Vatandaşları veya Vatansız Kişilere Mülteci veya

Uluslararası Koruma Muhtaç Kişi Statüsü Verilmesine İlişkin Asgari Standartlar ve Verilen Korumanın İçeriği hakkında *2004/83/EC sayılı ve 29 Nisan 2004 tarihli* Avrupa Birliği, *Konsey Direktifi,* Madde 35 yer almaktadır, şu adresten ulaşılabilir: http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4157e75e4.pdf.

[129] İşkenceyi Önleme Alt Komitesi gibi izleme veya denetim yetkisi olan bir dizi uluslararası, bölgesel ve ulusal kurum ile İşkenceyle Mücadele Sözleşmesi İhtiyari Protokolü, 2002 (OPCAT) uyarınca kurulmuş ulusal koruyucu mekanizmalar mevcuttur. Ulusal mekanizmalar şunları kapsar: Ulusal Önleyici Mekanizmalar, Ulusal İnsan Hakları Kurumları, Ombudsmanlar ve/veya STKlar.

[130] Küresel Yuvarlak Masa Toplantısı Özet Sonuçlar, yukarıdaki dipnot 48, para. 25.

[131] Kural 25(3), Bangkok Kuralları, yukarıdaki dipnot 92.

[132] Madde 27, 1951 tarihli Sözleşme. Küresel Yuvarlak Masa Toplantısı Özet Sonuçlar, yukarıdaki not 48, para. 24.

[133] Küresel Yuvarlak Masa Toplantısı Özet Sonuçlar, yukarıdaki dipnot 48, para. 22.

[134] Aile hayatı ve bireysel yaşama hakkına ilişkin, bkz. yukarıdaki not 62.

[135] Edwards, *Back to Basics: The Right to Liberty and Security of Person and "Alternatives to Detention",* yukarıdaki not 4, sayfa 1.

[136] Küresel Yuvarlak Masa Toplantısı Özet Sonuçlar, yukarıdaki dipnot 48, para. 29.

[137] Küresel Yuvarlak Masa Toplantısı Özet Sonuçlar, yukarıdaki dipnot 48, para. 30.

[138] Küresel Yuvarlak Masa Toplantısı Özet Sonuçlar, yukarıdaki dipnot 48, para. 31.

[139] Küresel Yuvarlak Masa Toplantısı Özet Sonuçlar, yukarıdaki dipnot 48, para. 14.

Faydalı Bağlantılar

Kılavuz ilkelere aşağıdaki adresten ulaşılabilir:

http://www.unhcr.org/refworld/docid/503489533b8.html

Refworld gözaltına ilişkin diğer özellikler sayfası:

http://www.unhcr.org/refworld/detention.html

BMMYK Uzman Görüşleri Derlemesinin Özet Sonuçları: Mülteci Mülteci ve Vatansızlık Sözleşmelerini Anma 2010-2011: http://www.unhcr.org/4fe31cff9.html

BMMYK web sayfasının adresi:

http://www.unhcr.org

Uluslararası Koruma
Bölümü

Birleşmiş Milletler Mülteciler
Yüksek Komiserliği
Case postale 2500
1211 Cenevre 2, İsviçre

www.unhcr.org